

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SKIBBY

- i 1950-erne.

Da jeg blev født på Skjoldmosegård i Skibby, Hornsherred i 1946, var det en lille provinsby med skole, kirke, kro, biograf, to bagere og fire købmænd. I selve byen boede der i 1950 omkring 850 mennesker.

Vi købte alle vores købmandsvarer hos købmand Karl G. Jensen på Hovedgaden, og han sendte en regning hver måned til min far, så vi børn kunne hente varer uden at have penge med og betale. Jeg havde altid en seddel med, som jeg bare langede over disken, og kun sjældent spurgte ekspedienten mig om varerne. Det var jo almindelige dagligvarer, jeg skulle have.

Jeg havde en kurv med til varerne og cyklede den lille kilometers vej. Jeg tror, at jeg først blev sendt til købmand, da jeg havde lært at cykle som 6-årig. Jeg kendte dem i købmandsbutikken: købmanden, hans kone og ekspedienterne, og talte måske lidt med dem – en sjælden gang fik jeg lidt slik foræret til hjemturen.

Hos den mindste købmand i byen, Købmand Thomsen oppe ved andelsmejeriet, fik vi en gang imellem lov af vores mor at køre op og købe et eller andet. Det var ikke så tit, for der kunne vi jo ikke købe på regning. Men der fik vi altid en lille pose bolsjer, så det trak jo i os. Købmand Thomsens var et ældre, hyggeligt ægtepar – deres butik var den sidste, hvor man kunne købe mel i løs vægt: "Jeg vil gerne have 400 gram hvedemel." Deres datter var den myndige frue i Skibby

Isenkram – men vigtigere var, at fru Thomsen underviste i søndagsskolen i Skibby Kirke, og det gjorde min mor også.

Lidt anderledes var det, når jeg blev sendt i byen for at købe kærnemælk. Så skulle jeg selv finde ud af, hvor langt mælkeemanden var kommet på sin daglige rute. Han havde en lille hvidmalet vogn med en hest foran og nogle junger med forskellige slags mælk på vognen. Når jeg fandt ham – han ringede med en klokke ind imellem som Hjem-is gør i dag – satte han min mælkespand under kærnemælkshanen, og jeg fik mine 5 liter. Jeg tror det kostede omkring 25 øre per liter. Engang tabte jeg et par mønter, da jeg skulle betale for mælken, og en dreng, der stod og ventede, sagde lidt hånligt: "Se, han taber pengene!" Men mælkeemanden var hurtig i replikken og sagde til ham: "Jamen det er meget værre med dig! Du taber bukserne!" Så var jeg reddet.

Jeg blev også hver uge sendt med en huskeseddel op i fryseboksen ved Skibbys gadekær. Det var et fællesejet andelsfrysehus med mange nummererede og aflåste frysebokse. Her lå vores kød fra sidste slagting. Hver portion var indpakket i brunt papir, hvor mor udenpå havde skrevet: medisterpølse – filet – fars osv. Så var det om at rode sig frem til de rigtige pakker, huske at låse boksnummer 19 igen - og så se at komme hjem. Frysehuset

1 Mælkevognen fra Skibby Mejeri, der hver dag kørte rundt i Skibby.

blev besluttet i maj 1950 og indviet den 5. oktober samme år. Det havde vel omkring 50 bokse med numre. I de år var der meget få, der havde en fryser i deres private hjem, så de fælles andelsfrysehuse lå spredt over hele landet. I dag er frysehuset i Skibby jævnet med jorden, og der er sået græs på pladsen. I nogle mindre byer er frysehuset erklæret bevaringsværdigt og kan ses endnu.

Også slagteren handlede vi hos – men det var næsten altid leverpostej, jeg skulle købe der. Vi slagtede jo en gris en gang imellem på gården, så kød havde vi selv. Og oksekød spiste vi aldrig. Hos bageren begyndte vi efterhånden at købe rundstykker søndag morgen – og måske Søndagsberlingen, hvor jeg straks læste Blondie og Busser, når jeg kom hjem med den. Min far var mere interesseret i annoncerne om køb og salg af huse og gårde – og han endte jo også med at tjene en stor del af sin indkomst ved ejendomshandel.

Franskbrød bagte min mor og storesøster selv. Der blev gerne bagt to lange brød på en plade i ovnen, og når brødene hævede, voksede de sammen, mens de blev bagt. Når så pladen med de varme brød blev taget ud af oven, kunne vi lige skille dem ad - med fingeren udhule de to brød til

begge sider og spise det lækre varme nybagte brød – og så skubbe brødene sammen igen, så man ikke kunne se, at vi allerede var gået om bord i dem! Når vores mor så opdagede, at brødene var udhulede indeni, fik vi ballade – og måske en ørefigen. Men den tog vi ikke så tungt – det enormt lækre, varme brød var risikoen værd!

Det var jo før TV optog vores tid om aftenen. Vi fik TV til jul 1963, men før den tid læste vores far tit højt for os om aftenen. Det var gode børnebøger som Kaptajn Marryats bøger: Børnene i Nyskoven (- om børn i Sydengland, der lærer at klare sig selv i Vilhelm Erobrerens nyanlagte skov omkring år 1100 -) og Styrmand Flink. Også Kaptajn Grants børn hørte vi, og senere Flemming-bøgerne af Gunnar Jørgensen. Far lå på divanen under det store skov-maleri, mens han læste, og vi fire børn lå eller sad omkring ham, mens mor strikkede i en stol.

Det står for mig, som om vi fik læst historie hver aften hele vinteren, men det er jo nok lidt overdrevet. 15-20 bøger blev det dog til gennem årene; Gyldendals Udødelige Ungdomsbøger var populære hos os. Vi læste også bøgerne om den amerikanske helt, Davy Crockett – jeg tror, vi havde 13 bøger af de 16 i den serie. Og her lærte vi lidt om amerikansk historie: Davy Crockett døde i den heltedige kamp for Fort Alamo mod den mexicanske overmagt i kampen for at få staten Texas anerkendt som en af The United States. Jeg blev lidt slukøret, da jeg senere fandt ud af, at de spændende drengbøger var forfattet af en dansk mormor i 60-erne fra Fredensborg i Nordsjælland, Karen Margrethe Thuesen (1893 – 1977), der bare brugte pseudonymet Tom Hill. Men det vidste jeg heldigvis ikke, da jeg læste dem. Derimod vidste jeg, at en mand i Skuldelev, Carlo Andersen, skrev massevis - ca. 80 - af letlæste krimibøger om en dreng: Jan-bøgerne. Og samme mand skrev vist næsten lige så mange Puk-bøger, krimibøger for piger. Men Jan-bøgerne holdt jeg mig fra og regnede dem ikke for at have samme kvalitet som bøgerne om Davy Crockett, som jeg jo troede, var skrevet af en rigtig amerikaner!

I Skibby var der egentlig alle de butikker, vi havde brug for. Der var apotek, Tatol, hvor vi kunne købe specielle småting, og to skomagere – vi handlede normalt hos skomager Mikkelsen, for dem kendte mine forældre. Der var også to herrefrisører, men min mor klippede altid os drenge, så første gang, jeg var hos frisør, var da jeg som 19-årig var fire måneder i USA som camp counsellor. Skibby havde også to læger og to dyrlæger, dem vil jeg fortælle mere om lidt senere. Der var to manufakturhandlere, en guldsmed, isenkræmmer, kiosk, boghandler- og en biograf, som var en stor fristelse for os børn. I dag skal en by være meget større, end Skibby var dengang, for at have så mange handelstilbud.

Men det var ikke altid nødvendigt for os at køre den lille kilometer til Skibby for at købe varer. Der var en del handlende, der i bil kørte rundt til gårdene på landet for at tilbyde deres varer. Bageren kom 2 gange om ugen, og fra bagerbilen fik vi altid rugbrød. Kager og franskbrød bagte vi selv. Også ostehandleren fra Frederikssund kom regelmæssigt, og vi fik lov at smage et stykke af de forskellige spændende oste. Fra Ejby kom fiskehandleren – endda to gange hver uge. Men det syntes min far nu, var for meget, så han fik det ændret til en gang ugentlig. Han var ikke så glad for fisk – måske var han bange for at få fiskeben ”i den gale hals”, som vi sagde. Min mor sagde, at far ”ikke kan tåle fisk”. For hvis sagen var, at han ikke kunne lide fisk, så kunne det umuligt indrømmes, når vi børn skulle spise al mad, vi fik serveret. Hvad enten vi kunne lide det eller ej!

En mandag om måneden var det store-vaskedag. Der blev tændt op under gruekedlen – med brændestykker – og så blev tøjet vasket med sæbespån og en temperatur på mellem 80 og 100 grader. Vi havde også en lille træ-vaskemaskine med håndtag i. Den blev fyldt med varmt vand og tøj, der kunne tåle turen, og så drejede vi på håndsvinget, så tøjet blev hvirvlet rundt og rundt - og på den måde efterhånden blev rent. Bagefter blev tøjet så skyllet i koldt vand og hængt til tørre på tøjsnore i haven. Men moderniseringen førte med sig, at min mor blev abonnent på Købmand Madsens service med elektriske vaskemaskiner. De hed Ferm, og Børge Madsen kørte selv maskinen ud til kunderne, der så lejede den i 1-2 dage for 8.50 kr. om dagen, og fik storvasken ordnet på den måde. Vi brugte købmand Madsens maskiner i flere år, indtil vi selv købte sådan en "Ferm", der fik plads i vaskerummet ude ved siden af brænderummet i udlængen.

Seks dage om ugen gik vi i skole. Vi mødte kl. 8 om sommeren og kl. 8.30 om vinteren. Skoleåret begyndte den 1. april – ligesom finansåret og foråret, og skoleårets afslutning blev tydeligt markeret de sidste dage i marts. I Frederiksborg Amts Avis stod der den 1. april 1951 følgende:

"Afslutning på skolens årsprøve. Skibby Skole holdt i Forgårs Afslutning på Årsprøverne. Det foregik i Skolens Gymnastiksal, hvor mange skoleinteresserede Tilskuere var mødt op. Først holdtes Sangprøver, hvorefter seks Hold Piger og Drengene holdt Gymnastikopvisning. Derefter bekendtgjordes, at alle Elever oprykkedes i næste Klasse, dog enkelte på Betingelse af, at Hjemmet tog sig mere af Børnenes Skoleforberedelse. Siden foretoges Uddeling af Flidspræmier til nogle af de Elever, der havde vist særlig Interesse for Skolearbejdet, og Førstelærer Jens Noer holdt en lille Tale til de 12 Elever, der nu forlader Skolen. Også Skolekommissionsformanden, Vulkanisør A. Hansen, talte".

Først da jeg begyndte mit femte skoleår, i 1958, skubbedes skoleårets start til efter sommerferien. Det betød også, at eksamen kom til at ligge i maj-juni med tilhørende læseferie for de ældste klasser i den dejlige forsommer i stedet for i februar-marts. Et stort gode, som vi i dag opfatter som en selvfølge. Skibby Skole bestod af 3 bygninger om en skolegård: mod vest en hovedbygning, en gymnastiksal mod nord, og på østsiden boligen for førstelærer Jens Noer, og overlærer Svend Ougaard. Jeg oplevede det som en god skole – selv om der var hele 33 elever i 1. klasse, da jeg begyndte. Og en dertil hørende sund disciplin!

I første klasse sad jeg ved siden af en dreng nede fra Elmegården. Han var plyset – det hed sig, at det var for at undgå at få lus - og han var ikke ret god til de boglige fag. Derfor måtte jeg ustandselig, syntes jeg, bruge tid på at forklare ham tingene, for lærerne kunne jo ikke overkomme at komme rundt til alle 33 elever. Det tog noget af glæden fra mig det første skoleår, så det var en stor lettelse for mig, at han skulle gå første klasse om. Derved fik jeg en ny sidekammerat, Vagn Aagesen, hvis mor var lærer på skolen, og hvis far, Stig Aagesen, var kunstmaler og spillede violin. Det trivedes vi vist begge ved, og derfor var jeg skuffet, da Vagns mor fik arbejde på en skole i Ollerup, så familien flyttede dertil, og jeg mistede min ven.

2 Billede af min klasse med 17 piger og 13 drenge. Bagest står lærer Irene Hansen

Min klasselærer var Irene Hansen, en solid lærer og landbokone, der boede på Skibby Old ved Saltsøskoven, ikke langt fra mine forældres gård. Hun blev ansat som lærer på Skibby Skole den 1. april 1952, og hun havde styr på sine elever og var vel i sammenligning med vore dages slappere disciplin streng: Jeg skulle engang være morsom, så da hun råbte os op efter protokollen, og hver elev skulle svare Ja – sagde jeg højt og tydeligt: Nej! Hun så blot på mig og sagde: "Gå uden for døren!"

Da jeg havde stået der lidt, kom hun ud og sagde, at jeg skulle sidde efter. Jeg spurgte, om jeg ikke kunne få en lussing i stedet, men det kunne jeg ikke. Var det nu nødvendigt med den straf for at opretholde disciplinen? Ja, det syntes Fru Hansen altså. Og jeg tog vel ikke skade? Så jeg sad efter! Senere opdagede jeg, at Irene Hansens søster var gift med biskoppen i Viborg, Johannes W, Jacobsen; så en helt almindelig bondekone fra Skibby Old var hun ikke.

Skibby Old er en del af det store ubebyggede område midt i Horns Herred, der siden middelalderen ikke var opdyrket, men hvor store og små bønder i omegnen kunne have deres kreaturer gående om sommeren for at græsse. Det var en meget stor old i forhold til andre lignende på Sjælland. Dyrene skulle være genkendelige ved hjælp af f.eks. mærker i ørerne eller brændemærker i pelsen, så bonden om efteråret kunne bevise, at de var hans, når de igen skulle på stald. Området blev senere bebygget og opdyrket med matrikelnumre osv. - men stednavnene findes endnu: Røgerup Old, Bonderup Old, Skibby Old og Pagterold, der er navnet på den store proprietærgård.

I skolen var lærer Ougaards disciplin helt anderledes end fru Hansens. Lærer Ougaard var egentlig en venlig og tiltalende person, men han besad ikke over for eleverne den personlige autoritet, som får dem til at respektere ham. Når vi havde ham i skrivning, hvor vi øvede skråskrift – vi kaldte det ”skønsskrift” - var det en udbredt sport, at vi med kridt skrev bogstaverne O og S spejlvendt i vores håndflade og så klappede lærer Ougaard på skulderen, så der kom til at stå SO på hans fine grå jakke. Han hed jo Svend Ougaard, så vi syntes, at det var helt i orden – men også ret sjovt - at vi sådan skrev hans initialer på jakken. En pige, der gik i skolen, har fortalt mig, at de i hendes klasse brugte et kornet opvaskemiddel til at putte i næsen, så de i lærer Ougaards time kom til at nyse uafbrudt.

En gang var vi i en biologitime med lærer Ougaard ude i skolens have og skulle finde planter. Jeg tog så en rigtig brændenælde og lagde nogle hvide døvnælde-blomster på den. Da Ougaard tog den, brændte han sig på den og blev selvfølgelig overrasket. ”Pjat!” sagde han, da de gullige døvnældeblomster dryssede af – men han undlod klogeligt at prøve at opklare sagen.

Respekten for ham var i forvejen ikke stor hos mig, fordi jeg havde hørt ham spille fejl i kirken om søndagen. Her spillede han orgel, mens hans chef, førstelærer Jens Noer, sang til – og der var ind imellem fejl i orgelspillet, som selv jeg kunne høre. Undertiden holdt Ougaard helt op med at spille en halv linje, som Noer og menigheden måtte synge færdig – mens Ougaard så faldt ind med orglet til næste linjes begyndelse. Sommetider var det en magtkamp om hastigheden mellem organisten, der jo var bevæbnet med det mægtige orgel, og førstelæreren - der i øvrigt senere nåede at blive udnævnt til skoleinspektør for Skibby Skole, inden han gik på pension.

Lærer Noer underviste også nogle timer. I tredje klasse havde jeg ham i kristendom, og der gav han salmevers for - på god gammeldags vis. Hvis vi ikke kunne lire dem af, var det pinligt, men jeg må indrømme, at mange af salmeversene kan jeg stadig huske udenad. Lærer Noer var en respekteret underviser, og der opstod aldrig situationer i hans timer, som han ikke straks tog sig af, så ingen blev uretfærdigt behandlet. Undertiden måske lovlig kontant og hårdhændet, men løst blev de.

Også den unge lærer, Saxo Bluhme, havde vi respekt for. Han tog os nemlig med venstre hånd i kinden, så vi stod stille, mens han gav os en lussing. Jeg har aldrig fået nogen, men det rygtedes fra klasse til klasse, at han gjorde sådan. Han havde sang i mange klasser og kendte derfor ikke alle sine elever så godt. Hans lussinger stoppede måske med tiden, men kulturminister Julius Bomholt havde allerede i oktober 1950 udstedt et cirkulære ”mod klø i skolerne”. Det var først i 1967, at det blev totalt forbudt at slå eleverne i skolen, og i mange år stod der et spanskrør i hjørnet i klasseværelserne på Skibby Skole. Jeg så det aldrig i brug.

Vi var som elever egentlig glade for vores lærere. Med få undtagelser var de til at tale med. Når gårdvagten blev stående oppe ved indgangsdøren i frikvartererne, samledes der gerne nogle elever der for at småsnakke. Jeg husker den venlige lærerinde, Fru Jørgensen, der vist kom til Skibby skole ude fra enten Ferslev eller Vellerup skole. Hende var det rart at stå i frikvarteret og underholde sig med, for hun havde den pædagogiske evne til at omgås eleverne på en munter og imødekommende måde. Jeg havde hende desværre ikke selv.

Når det så ringede ind, skyndte vi os ind ad de brede gange mod vores klasse, og her stødte vi tit på skolens pedel, Henry Hansen, der stillede sig op ikke langt fra indgangen og rettede på os. "Af med huen!" - "Tag huen af!" – og det syntes vi ikke, at pedellen skulle blande sig i. Han gav endda min storebror, Erik, en lussing! Vi syntes, at det var lærerne, der skulle opdrage på os, ikke pedellen! Så han var for sin emsighed ikke vellidt blandt eleverne. Og så var det jo også rart for os elever at have en, vi kunne lade vores opbyggede frustrationer gå ud over.

Hvert år til fastelavn slog vi katten af tøndens i skolegården. Men først skulle alle skolens elever i en lang række gå og småløbe rundt i skolegården, mens vi sang "Mallebrok er død i krigen – i 1864". Lærer Ougaard var altid i spidsen og skrælede for, så højt han kunne – og det lød alt sammen i min erindring ikke særlig smukt, men jeg skrælede også med, så højt, jeg kunne. De 6 vers, jeg kan huske, lyder sådan her:

Mallebrok var død i krigen, filiong gong gong og tingelingeling, Mallebrok var død i krigen :/i 1864/:

Han blev til graven båret, filiong gong gong og tingelingeling, han blev til graven båret :/af 4 hædersmænd/:

Men da de kom til graven, filiong gong gong og tingelingeling, men da de kom til graven, :/ så var der intet hul/:

Så tog de hver en teske, filiong gong gong og tingelingeling, så tog de hver en teske :/og gravede et hul/:

Og præsten holdt en tale, filiong gong gong og tingelingeling, og præsten holdt en tale, :/men sagde ingenting/:

Nu ligger han dernede, filiong gong gong og tingelingeling, nu ligger han dernede :/og tygger på en skrå/:

Det med Mallebrok, som jo er en dansk omskrivning af Winston Churchills berømte forfader med det svære navn: Hertugen af Marlborough, var en årlig tradition, der ikke kunne laves om på. Og måske nød lærer Ougaard denne ene gang om året at synge for på sådan en halvfræk sang. Jeg tror også, vi fik en fastelavnsbolle, når vi var færdige med "at ondulere tønderne", som vi sagde. Om eftermiddagen på fastelavnsmandag blev alle børn inviteret op til bagermester Grundahl, hvor der var tøndeslagning i gården. Vi stod gladeligt i kø i lang tid, indtil det blev vores tur til at slå. Og hvis vi ikke vandt noget slik ved at slå tøndens ned eller bunden ud, så var trøsten, at vi bagefter kom indenfor i bageriet, hvor vi fik varm kakao og fastelavnsboller. Jo, bagermester Grundahl var populær blandt børnene i Skibby. Og vi kendte jo hans søn fra skolen, Jens Christian, som var en fin fyr, men som vi - uden at vide hvorfor - altid kaldte med hans kælenavn, "Bølle".

Den 25. februar 1950 meddelte Frederiksborg Amts Avis, at partiet venstre havde opstillet listen til sognerådsvalet, og at de blandt andre opstillede købmand Madsen og lærer Svend Ougaard. Jævnligt kunne man også læse, at lærer Ougaard ved begravelser på kirkegården var den, der på familiens vegne takkede følget for deres deltagelse og indbød til mindesamvær på Skibby Kro. Som elever i skolen kunne vi altså konstatere, at lærer Ougaard nød almindelig anseelse i byen. Det var

kun os skrappe skoleelever, der gennem vore oplevelser i timerne og vores egne påfund til afprøvelse af lærernes menneskelige autoritet aldrig nåede frem til en grundlæggende respekt for lærer Ougaard. Mens vi havde stor respekt for førstelærer Noer.

I skolen var der foruden den asfalterede skolegård et højereliggende stykke græs, hvor vi kunne være i frikvartererne, hvis det ikke lige havde regnet. For så blev det hele til mudder, hvis vi løb på græsset. Men når det var tørvejr, kunne vi lege "hest" deroppe: En stor stærk dreng tog en mindre dreng op på skuldrene og holdt om hans ben. Så gjaldt det om for "rytteren" at holde sig godt fast og samtidig tage fat i de andre ryttere og rive dem ned af deres hest. Jeg husker tydeligt, at jeg en dag fik lov at være rytter på min storebror Erik, som netop gik i "Realen" - altså skolens ældste klasse. Og han var god, for han var stærk. Jeg rev og sled i de andre ryttere og fik dem af deres hest. Jeg tror endda, at jeg fik revet rytteren af Preben fra realklassen – og Preben var den største og stærkeste dreng i skolen! Erik var godt tilfreds med mig som rytter. Jeg husker det stadig, som om vi to vandt den dag oppe på græsset! Om Erik husker det, ved jeg knapt.

Det var en god dag i Skibby Skole!

Det skete også, at vi fra skolen tog på udflugt. I 1. klasse kørte vi i bus til Jægerspris, hvor vi så Jægerspris Slot, legede i parken og hørte historien om Frederik 7. og Grevinde Danner. Og bagefter standsede vi ved den berømte isbod, Poulsens Is, hvor vi brugte de sidste penge. I 2. klasse tog vi til Herthadalen ved Ledreborg Slot og muntrede os i robådene på søen. Det var længe før, Forsøgscentret Lejre blev etableret med Martin A. Hansens søn, Ole, som en af hovedkræfterne.

I 3. klasse tog vi på tur til Kongens København og var oppe i Rundetårn. Det var første gang, i mit liv, jeg var i København – selv om der kun var 50 kilometer derind. Men min far kunne ikke fordrage at køre i bil i København, så derfor kom vi der ikke. Og vi børn udviklede tydelig modvilje mod "alt det københavnske". Så da Vejle Boldklub Kristi Himmelfartsdag i 1958 mødte KB, Københavns Boldklub, i pokalfinalen, var jeg ikke i tvivl om, at jeg holdt med Vejle. Og VB vandt 3 : 2 efter forlænget spilletid, og siden har jeg været svoren Vejle-fan i medgang og modgang. (Også i år, 2022, hvor nedrykningen til 1. division truer: I modgang rykker fansene sammen!)

Om sommeren gik min storesøster og jeg til svømmeundervisning i Møllekrogen ved Selsø. Det var den mulighed, der var om sommeren i 1950-erne, inden der blev bygget svømmehaller rundt om i landet. Vi cyklede de tre kilometer derned og svømmede under fru Svendsens myndige ledelse i et lille område tæt ved den træbro, der hver sommer blev genopført 20 meter ud i vandet. Roskilde Fjord var jo ikke et førsteklases sted at svømme, men vi var ikke kræsne. Når vi stod på bunden, kunne vi ikke undgå at bore fødderne ned i mudderet, der svøbte sig dejligt op mellem tæerne. Sandbund var der ikke tale om, og vandet var vel derefter. Først mange år senere blev svømmetimerne flyttet til Isefjorden, hvor der ved Hammer Bakke var både sandbund og lækkert vand. Men der var også dobbelt så langt at cykle til.

Landpostbudet kom cyklende hver dag med breve og aviser. Vi fik os altid en snak med ham, og en af dem husker jeg særligt: Det er ham, vi kaldte Bergman. I avisen står der, at "*Postaspirant Erling August Bergman, Skibby, er udnævnt til landpostbud fra 1. december 1951*". Jeg havde i julegave fået "mit eget postkontor," og her var både små breve og røde kongefrimærker. Jeg skrev så breve

til min fætter Arne på Brandbjerg, satte minifrimærkerne på og gav dem til Bergman. Hans rute bragte ham nemlig senere til Brandbjerg, og så afleverede han professionelt mine legebrevne til Arne som en særlig børnevenlig service. Om han måtte det uden at få rigtig betaling talte vi aldrig om. Han var en rigtig venlig postmand!

3 Vi fire ældste børn, vore forældre, bedsteforældre og 5 tanter og onkler samlet i haven på Skjoldmosegård.

Vi var 7 søskende – de to yngste var Kurt fra 1953 og Solvej fra 1956. Min ældste bror, Erik, var 14 år, da Solvej blev født, og han flyttede hjemmefra, da han var 16 år og kom ud at tjene som karl hos min faster og onkel i Jylland. Jeg var 10 år, da Solvej arriverede, og aldersforskellen gjorde jo, at vi ikke "legede så meget sammen". Erik er fra 1942, Finn kom i 1943, Lisbeth i 1945 og jeg selv er født i 1946. "I glæde over befrielsen," sagde min far engang – og han må jo vide det. Han fortalte mig også, at mit navn betyder "søn af en helt"! Men det var vist ikke ham, der havde valgt navnet, for min mors morbror på Stevns hed også Herluf, og ham kunne hun særligt godt lide. Gennem årene tog han sig også specielt af mig – når vi en gang imellem mødtes hos min morfar og mormor på Tranemosegården i Kirke Hyllinge. Moster Ellen fra Brandbjerg står bagest med fætter Arne.

Efter mig fulgte som nummer 5 i søskenderækken Hans, der var født med Downs Syndrom. Han blev hjemmedøbt ved sin fødsel af pastor emeritus Boeskov, fordi han måske ikke ville overleve. Men det gjorde han nu, og han blev så "fremstillet i kirken," da han var 7 uger gammel. Lægerne fortalte mine forældre, at han måske kunne leve indtil 30-års alderen, men han snød lægerne og levede meget længere. Han var som regel en glad dreng, men han kunne ikke tale, og han forstod ikke meget af, hvad vi sagde til ham. Vi måtte med fagter og tonefald gøre ham forståeligt, hvad vi

mente. Min søster Lisbeth og jeg blev tit sat til at passe ham, og det var vi ikke glade for. Det forhindrede os jo i at lege vores egne lege. Da Hans var 5 år, fik mine forældre plads til ham på institutionen "Andersvænge" ved Slagelse, hvor han fulgtes ned med en dreng fra vestsiden af Saltsøskoven, Ole, som også havde Downs Syndrom. Der havde de det begge godt i mange år, og min bror levede helt til han var 63 år gammel. Han var normalt glad for at være sammen med andre, men han var også stædig, og ingen måtte tage de billeder af familien fra ham, som han gik med i baglommen, indtil de klistrede helt sammen. De var hans skat!

4 Fra marken ved Skjoldmosegård, hvor min mors gæs går bagved. Min far med min lillebror, i midten undertegnede, og til højre min morbror med hustru

Skjoldmosegård, som mine forældre købte af Fabricius Nielsen i 1946 for 93.000 kroner, var tegnet af en præstegårdsarkitekt og opført i 1922 af gårdejer Chr. Frølund efter en brand. Branden skyldtes børnenes leg med tændstikker, og Frølund fik bygget en flot gård. Så flot, at han måtte forlade den efter få år, fordi den blev for dyr for ham. Stuehuset var fritliggende og rummeligt med 8 vinduer på langsiden og placeret lige syd for udlængerne, der var bygget trelænget sammen som en hestesko. Gule mure på sort, tjæret sokkel og røde tegltage med afvalmede gavle. I midten af den grusbelagte gårdsplads stod et lindetræ, som vi med et reb om livet kunne klatre op i. Rundt langs murene var der 2 meter brosten med jord og græs imellem, og her måtte min storesøster, Lisbeth og jeg luge græs væk hver sommer. Det var ikke sjovt arbejde, men luges skulle der, og det var altså vores forældres beslutning, at det lige var et arbejde for os to. Vi surmulede lidt, men oprør mod arbejdet gjorde vi ikke!

5 Skjoldmosegård fra luften. Billedet er taget efter omfartsvejen er indviet.

Også den fine, gammeldags jumble skulle pudses ind imellem, Vi brugte den en gang imellem lidt for sjov, når vi for eksempel kørte på besøg hos min mormor og morfar i Kirke Hyllinge - en tur på 7 kilometer hver vej. Den var til en enkelt hest og havde store, gummibelagte træhjul med sirlige mønstre på den sorte grundfarve. Min søster og jeg pudsede og pudsede om lørdagen, når vi dagen efter skulle ud at køre; det var da lidt sjovere end at luge græs. Der var også to store, vognlygter til jumben, og de skulle også pudsede. De blev senere – da vi ikke længere havde heste

sat op til pynt på stuevæggen. Særligt i høsten var der meget arbejde, som vi børn måtte deltage i. Når kornet var mejet med selvbinderen, lå kornnegene strøet ud over marken og skulle blive helt tørre, så de kunne tærskes i vores tærskéværk. Men de fleste år blev det jo regnvejr indimellem, og så måtte vi stille negene op i hove, hvor vinden så efterhånden kunne tørre dem. Det var hårdt arbejde at stille negene i hove, og hvis det var byg-neg, stak avnerne modbydeligt overalt. Når negene skulle tærskes, kørte vi med en arbejdsvogn, hvorpå der var lagt et lad, så der kunne læsses ekstra mange neg på, og hele læsset kunne køres hjem til tærskéværket, uden at vi tabte negene. Vi børn blev efterhånden gode til at "lægge læs" af negene, så vi ikke tabte nogen på vejen hjem. Vores mor kunne lægge læs på 200-300 neg, og kun sjældent tabte vi neg på hjemvejen, når vi kørte over ujævn jord og dybe hjulspor.

6 Gårdmandskoner deltog i høsten i det store arbejde med at få kornet høstet, tærsket og måske bragt i lade. Her promenerer min mor i sit høsttøj, der skulle slutte tæt og forhindre avnerne i at kradse huden

Hjemme i laden stod alle porte åbne, så tærskestøvet kunne blive blæst væk, og så blev det hele ellers delt i tre: avnerne blev pustet ud i en stor bunke, kornet blev samlet i hessiansække, og halmen blev sendt op på halmloftet ad en lang sliske. Oppe på loftet tog de yngste børn sig af halmknipperne og stablede dem i høje rækker, så halmen lå parat til brug i løbet af vinteren, hvor vi hentede den ned til strøelse under husdyrene. Det var hårdt arbejde i høsten for 8-10 årige børn, og jeg husker, at jeg i mange år sammen med min storesøster tog os af halmen på loftet. Når vi så var kommet lidt foran, kravlede vi op på tagrygningen og balancerede frem og tilbage mellem skorstenene, mens vi holdt øje med, hvornår det næste læs neg kom hjem fra marken. Det var nok ikke ufarligt, men vi holdt balancen. Det var oppe på det samme halmloft, at gårdenes katte gemte deres killinger, når de fik et kuld. Kattemoderen fik gerne mælk i stalden, når vi havde malket, og der kunne vi jo se på den, når den havde fået sine killinger. Så ledte vi efter dem oppe mellem halmknipperne, og hvis vi fandt dem, fortalte vi ikke nogen om det. Det var vores hemmelighed, for de var så søde! Vi var bange for, at de skulle blive druknet i en sæk, for at gården ikke skulle blive overbefolket af katte.

Omkring 1950 havde vi endnu heste på gården og ingen traktor. Men fremskridtet krævede udvikling, og min far købte en lille grå Ferguson traktor – sådan en, som næsten alle mindre gårde anskaffede sig i løbet af 1950-erne. Jeg husker endnu, hvor ked af det jeg var, da en stor lastbil kom og hentede vores sidste hest, "Skimle", for at køre den til slagteriet. Jeg stod og så på, at en stor mand prøvede at trække Skimle op ad rampen til lastbilen, men den gjorde heldigvis modstand og vrinskede højt. Det frydede mig rigtigt! Den dumme mand skulle ikke bare bestemme det hele!

7 Jeg sidder og kæmper med en dum sko, der ikke vil tryklåses. Der var jo ingen velcro dengang! Og i stedet for at hjælpe mig, tager de minsandten et fotografi!

Jeg havde kun gode minder om tiden med hestene, hvor jeg sommetider sad på ryggen af Skimle foran min far, der holdt tømme. Men min storesøster havde som 2-årig en slem oplevelse med en af hestene. Hun var gået helt hen til hestens bagben og stod og prøvede at strigle den. Men hesten sparkede bagud og slyngede hende hen mod væggen, hvor hun faldt ned og lå helt stille. Min far hørte klasket mod væggen og bar hende ind i stuehuset, så lægen kunne tilkaldes. Han fortalte senere, at mens han bar hende ind, troede han, at hun ikke ville overleve. Men det gjorde hun – sikkert fordi hun stod helt tæt på hestens bagben, så den ikke ramte hende så hårdt med den skoede hov, men snarere slyngede hende hen mod væggen.

Vi fire ældste søskende havde rigtig mange legemuligheder. Vi byggede huler mellem træerne ved gården, og de holdt i flere år, hvor vi reparerede med vandtætte salpetersække. Vi spillede naturligvis fodbold i haven og kastede bolde over hustagene, når vi spillede "Antonius". Om vinteren kunne vi løbe på skøjter på den oversvømmede mark tæt ved gården, og min far lavede en kæmpegyngende i stalden, hvor der kunne sidde 6 – 8 børn, mens to andre stod op på gyngende og virkede som motorer. Det var især sjovt, når vi havde gæster, og det havde vi temmelig tit. Familie eller kammerater fra skolen, der kom ud for at lege.

Uden for bryggersdøren mod vest stod et lille rødt træhus med bliktag og skjulte en dyb brønd – 42 meter dyb fik jeg fortalt. Og heraf var de øverste 20 meter en muret brønd på godt en meter i

tværmål og muret af pæne, gule mursten. Der skulle engang være død en brøndborer dybt dernede, lød den uhyggelige overlevering! Der er jo ingen ilt så dybt nede. Jeg ved stadig ikke, om det var sandt, men vi børn troede på historien og fortalte den ivrigt videre. Det ER jo godt med lidt uhygge, når det bare ikke er os selv, det går ud over!

På 1. sal i stuehuset "oppe på loftet" som vi sagde – havde Erik og Finn værelse sammen i gavlen ud mod vest. Ved siden af havde vi pigeværelset, hvor vores unge pige boede. I de år, jeg husker bedst, var det Inge Vestergaard fra Thisted, som havde fået kontakt til os gennem den senere gartner, Brunsgaard Andersen. Lisbeth og jeg delte værelse til højre for trappeopgangen, indtil jeg som 10-årig fik lov at få "skorstensværelset" med indbygget varme – men også med den dårlige lugt fra skorstenen. Der var ikke varme på alle værelserne, som vi børn sov i oppe på loftet – men dog en høj, sort kakkelovn i mine brødrers værelse, og skorstensvarme i mit. Jeg husker, at jeg følte det som et grimt brud på mine menneskerettigheder, at jeg som en 10 år gammel dreng skulle dele værelse med min storesøster. Hvordan hun opfattede, det har jeg aldrig hørt om!

Det var jo nok lidt drengorienteret på gården i begyndelsen af halvtredserne, når vi nu var mange drenge og kun én pige. Til gengæld lød det jo ikke godt, at der altid blev skelnet mellem "Herluf og Lisbeth" som et hold - og så "drene" dvs. Erik og Finn som et andet hold. Det var jo nok, fordi de som regel hjalp med arbejdet i stald og mark, mens jeg som den noget yngre lidt mere fik lov at passe mine bøgger indendørs. Og Lisbeth skulle naturligvis – sådan var kønsrollerne dengang - hjælpe mor med arbejdet inden døre, især da vi efterhånden ikke længere havde ung pige. Men dengang, da den unge pige boede i værelset mod vest, kunne mine brødre snedigt åbne deres vindue om aftenen og sætte det på krog, for havde vores unge pige, Inge, gjort det samme, kunne de bruge de to vinduer som 45 graders spejle og se hende klæde om inde i sit værelse. Det var stort!

Den første unge pige, vi havde til hjælp i huset – og som jeg kan huske - var Inga, datter af Brunsgaard Andersen på Skibby Old. Hun var vist kun 14 år, da hun blev ansat hos os og blev betragtet som en af familien og blev hos os i tre år. Hun har boet hele sit liv i Skibby og har som 82-årig fortalt mig noget af det, hun husker fra de år. "Din ældste bror, Erik, var en meget alvorlig dreng, mens Finn næsten var modsat. Du var en drillepind, Herluf! Engang i høsten kom du hjem fra marken med en håndfuld små levende lyserøde museunger og lagde dem på bordet i køkkenet. For du vidste, at jeg var bange for mus!"

"Din mor var god til at organisere arbejdet i huset," fortæller Inga. "Hun satte hver uge en arbejdsplan op på indersiden af spisekammerdøren om, hvad vi skulle gøre denne uge. Det var dejligt for mig, som jo ikke havde nogen erfaring med mig. Det var også rart for mig, at jeg følte mig som en del af familien. Da jeg senere kom op til elektriker Helbo Hansen i huset, sagde fru en "De" til mig. Det var helt anderledes."

Min ældste storebror, Erik, gik i søvne. En nat præsterede han at stå op, gå hen til den 2 meter høje, sortsværtede kakkelovn, tage rundt om den og vælte den. Uden at vågne! Finn, der sov i samme værelse, hørte bulderet, og det gjorde vores forældre også i soveværelset lige nedenunder. De kom op og fandt bulderbasse Erik sødt sovende i sin seng, men sværten på ham afslørede ham jo som gerningsmanden. Straf var der vist ikke – han sov jo!

I østgavlen på 1. sal var vores gæsteværelse. Vildvinen fik lov at gro tæt ind foran de to vinduers kanter, så der kom et smukt, dæmpet lys ind. Vores far brugte altid gæsteværelset til sin middagssøvn, fordi der var mere ro der end i soveværelset tæt på køkkenet nedenunder. Og vi havde strengt forbud mod at larme, når han skulle sove. Det skete, at vi fik skældud af mor – men vi forstod jo godt, at hun gjorde det for at beskytte far, der ikke altid havde let ved at sove. Det var især på ikke-skoledage, at det var svært for os at være stille i middagsstunden. Og da vi var mindre, blev vi tvunget til at ligge i vores senge og ”sove” middagssøvn – hvad enten vi kunne sove eller ej! Jeg erindrer det endnu som et overgreb mod småbørn! Men sådan var tiden nok dengang: der var ingen vuggestue eller børnehave, ingen pædagoger eller pædagogmedhjælper.

Så når mor skulle slappe af, måtte børnene pacificeres under dynerne, så hun selv kunne få en middagslur. På samme måde kom det mindste barn i kravlegården om dagen, så mor kunne få tid til at stryge tøjet fra storvasken. Jeg husker det som om mor altid stod og strøg tøj ved strygebrættet – hvis hun da ikke havde fået sin ugifte faster Ane fra Kirke Hyllinge til at cykle de 7 kilometer herop og stryge for sig. Gamle Faster Ane ”gik på omgang” hos sine niecer og fik kost og logi for at stryge, og hvad hun ellers kunne overkomme. Min mor havde tre søstre og fire brødre, så der var arbejde nok for hende, og dengang var strygefrit tøj ikke opfundet endnu.

Hvordan det med Eriks luftbøsse egentlig gik til, ved jeg ikke, men i hvert fald havde Erik en ubændig lyst til at få et rigtigt skydevåben. Han havde spurgt vores far om det, men far havde ikke selv lyst til at gå på jagt og havde vist ikke særlig forståelse for sin ældste søns ønske om at få en luftbøsse. Den kunne han jo i værste fald ramme os andre børn med. Derfor troede vi jo, at sagen var lukket. Men så kendte vi ikke Erik! Pludselig en dag mens far sov til middag, viste Erik os en luftbøsse, som han havde købt af en eller anden trods forbuddet. Vi var meget imponerede og lod en tid være med at fortælle det til far og mor. Men det kom jo frem en dag, og så resignerede far vist, for Erik beholdt i hvert fald sin elskede luftbøsse. Vi kunne skyde til skive med små metalpile, der kunne bruges igen og igen – og den kunne jo også skyde med noget så uskyldigt som kerner fra korn. Især kerner af byg var gode, for de var spidse i enden.

Det med bygkernerne blev afprøvet en dag, da bror Finn var klatret op i et af de kæmpestore egetræer, der stod ude bag ved stalden. Mens Finn kravlede der højt oppe i træet - og havde korte bukser på – skød Erik efter ham og ramte ham flere gange på de bare lår. Det huskede Finn i lang tid. Måske husker han det endnu? Senere blev luftbøssen jo suppleret med en salonriffel, og den var farlig og kunne skyde langt. Finn skød engang en solsort i et træ, og en time efter ringede vores nabo, Knud Jensen, og fortalte, at en kugle var gået igennem hans stuevindue og ind i væggen! Men der skete altså ikke noget alvorligt. Jeg tror, at Far erstattede ruden.

Erik holdt jo meget af dyr og havde en lille flok dværghøns med en flot hane. De gik frit omkring og fandt selv ind i deres hus om natten, så der kunne lukkes for dem. Og hanen kunne løbe utrolig hurtigt på sine små ben. Den kunne nemt løbe hurtigere end mig, og jeg var faktisk bange for den, for den havde et spidst næb. Når den løb efter mig, styrtede jeg af sted for at komme væk fra den. En dag gik jeg ude på cementen bag stalden, da den elendige hane pludselig bare stod der og ikke ville flytte sig. Jeg ville på betryggende afstand jage den væk og tog en sten op til formålet. Da jeg

kastede den, blev jeg meget overrasket, for jeg ramte hanen lige i bærret, og den styrtede om på cementen med et enkelt lille "gok".

Jeg stod som lammet! For hvad ville storebror Erik gøre ved mig, når han opdagede det! Jeg tænkte på, at jeg kunne tage den døde hane og begrave den i møddingen med et par store grebfulde møg og halm over sig. Ligesom når der var en af søernes smågrise, der var død. Hvis jeg begravede den, ville hanen jo være væk. Og så kunne vi tro, at ræven havde taget den. Men så tænkte jeg, at alle dens fjer jo nok ikke ville rådne der i møddingen. Og så ville den blive fundet til efteråret, når møget skulle spredes ud på marken. Og hvis fjerene blev fundet, kunne man jo nok regne ud, at en eller anden havde begravet den i møddingen. Så måtte jeg gå med den angst i flere måneder!

Måske kunne jeg også bare lade den ligge? Den kunne jo have fået et hjerteslag! Sådan som den altid styrtede omkring for at holde sammen på sit harem af høns. Og jeg kunne jo bare spille helt uvidende og uskyldig og nægte alting. Men mon jeg kunne modstå Eriks tommelskruer og glødende jern?

Mens jeg stod der med angstens sved pibende frem, RØRTE HANEN PLUDSELIG PÅ SIG! Den virrede lidt med hovedet, sagde gok-gok-gok, og så benede den afsted væk fra mig. Jeg åndede lettet op. Den overlevede, og det gjorde jeg også. Men jeg glemte aldrig den historie med hanen. Og det gjorde den vist heller ikke, for den generede mig aldrig efter den dag!

Selv slog jeg mig på kaninavl. Ligesom det med at samle på frimærker lærte jeg det af min ældste storebror, Erik. Jeg abede nok efter! Jeg byggede kaninbure af brædder, ståltrådsnet og tagpap. På et tidspunkt havde jeg 50 kaniner, som jeg om sommeren satte ud i græsningsbure på græsmarken. I burene var der hønsenet i bunden, så kaninerne selv kunne gnave græsset af gennem maskerne i nettet. På den måde behøvede jeg bare flytte burene, så var der ny mad. Måske gav jeg dem også kornkerner og hør, og om vinteren fik de kålrabi, som jeg tog i roehuset og skar til. Jeg blev medlem af Ringsted Fjerkræslagteri, og når jeg skulle levere kaniner, skrev jeg et åbent postkort og sendte det med posten til Ringsted. Jeg var meget stolt, når en kæmpestor lastbil nogle dage senere kørte ind på vores gårdsplads, og chaufføren hentede de kaniner, der havde et metalmærke om det ene ben. Tænk, at jeg kunne bestemme over sådan en stor lastbil! Jeg fik så afregning i form af en tilsendt check, og jeg husker, at den højeste pris, jeg fik pr. Slagt kilo, var 6,40 kr. Ikke meget måske, men det var jo mine lommepenge, jeg kunne bruge til fornøjelser. Da jeg som 15-årig skulle tidligt op og nå bussen til Roskilde kl. 6.20, skilte jeg mig af med kaninerne. Jeg så i forvejen ikke et menneske, når jeg stod tidligt op om morgenen, vaskede mig og spiste og så løb hen over markerne, tværs over lossepladsen til Alex Jensens bus. Jeg orkede ikke at skulle fodre kaniner også.

Men jeg tillod aldrig, at vi selv slagtede kaniner og serverede dem på middagsbordet. Man spiser jo ikke sine venner!

Vi tog jævnligt på besøg hos Mormor og Morfar på Tranemosegården i Kirke-Hyllinge. Her var min mor vokset op sammen med sine 7 søskende – og så feriedrengen John, der var københavner. Det var min gavmilde mormor, der syntes, at når der var børn i København, der havde brug for en ferie

på landet, så skulle de tilbyde sig på Tranemosen. "Når vi kan have plads til otte børn, kan vi vel også have ni!" På den måde fik børnene sig en plejebroder, de kom til at holde meget af. Og han var lykkelig for familien på Tranemosen og de muligheder, optagelsen i familien gav ham. Min morfar betalte vistnok, så han kunne få en læreruddannelse i Tønder. Han lærte sin kommende kone, Karoline fra Grønland, at kende gennem den yngste datter fra Tranemosen, Estrid, og det førte ham til Grønland. Her blev han senere skoleinspektør og -direktør, og til sidst departementschef i hjemmestyret og Jonathan Motzfeldts højre hånd. Som dreng var det en stor inspiration for mig at være sammen med John, når han hjalp os i høsten – hvem ved; måske var det ham, der inspirerede mig til selv at blive skoleleder.

Også en anden af feriedrengene på Tranemosen traf jeg senere i livet. Det var Kristian Bendt, som var en dag ældre end min mor. Det var han meget stolt af og undlod ikke at hovre over for min mor, som var født 8. juni 1922. Senere læste Kristian Bendt psykologi på Københavns Universitet og blev kendt som professor i psykologi ud over landets grænser. Hans lærebog hed: K.B.Madsen: Almen Psykologi 1-2, og han blev anerkendt som en usædvanlig inspirerende underviser på Danmarks Pædagogiske Universitet, hvor jeg senere uddannede mig i historie.

Hos min Morfar og Mormor herskede der andre regler end hjemme på vores egen gård. Når Morfar sov til middag på divanen i sin stue, havde han katten liggende hos sig under tæppet. Det var utænkeligt hjemme på Skjoldmosen! Der var kattene aldrig inde i stuehuset. Og forvildede en kat sig en enkelt gang ind i vores stue, gik den vilde jagt straks i gang, indtil den var jaget ud igen af os børn. En gang klatrede den under vores jagt på den op i gardinerne i stuen. Men ud kom den!

Hos Mormor og Morfar havde de også en fin lille købmandsbutik, som vi elskede at lege med, for sådan en havde vi ikke derhjemme. Med fine små købmandsskænke med skuffer, og en masse små dåser, æsker og poser til alle købmandsvarerne. Lisbeth og jeg blev nok inspireret af købmandsskænken, for hjemme på Skjoldmosen indrettede vi vores egen købmandsbutik på det store loft over hestestalden. Her fyldte vi sammenkrøllet avispapir i kaffeposer, poser til havregryn osv. og lod som om, der var rigtige varer indeni. Så kom gæster og andre voksne op og købte ind i vores købmandsbutik, mens vi ekspederede dem og opkrævede papirpenge af kunderne for varerne. Papirpengene havde vi også selv lavet og udleveret til kunderne inden deres indkøb. Men alle spillede med i legen, og vi havde det sjovt.

Min morfar og mormor havde foruden den lille købmandsbutik også en stor, tyk bog på Tranemosen, som jeg elskede at blade i. Det var SAXOs Danmarkshistorie med tegninger af Louis Moe. Vi læste ikke så meget i den, men slugte tegningerne. Der var trolde og kæmper, der sloges - og en masse kampscener, hvor mænd og halvnøgne kvinder blev ramt af pile og sværd, så de segnede i græsset. De billeder appellerede til fantasien - ja de var næsten en slags historisk voldsporno og fantastisk spændende!

Tranemosegård i Kirke Hyllinge var en slægtsgård, som min morfar, Hans Hansen, naturligvis skulle overtage efter sin far, da tiden var inde. Han var forlovet med Valborg, da det viste sig, at hun led af en alvorlig sygdom. Men de besluttede sig til at trodse sygdommen og giftede sig. Efter kort tid blev sygdommen dog så alvorlig, at hun ikke kunne klare sig selv. De sendte så bud efter hendes højskolekammerat, Gudrun, fra Stevns, som kom og passede sin gode veninde. Da Valborg efter

nogen tid døde, havde Gudrun og Hans lært hinanden godt at kende, og de giftede sig senere. Deres første datter blev naturligvis opkaldt efter Valborg, og blev den første af otte børn.

Det var på Vallekilde Højskole i Odsherred, at Gudrun og Valborg havde været elever sammen, mens Sigrid Trier og hendes mand, Poul Hansen, var forstanderpar. Min mormor regnede sig altid for en del af højskolebevægelsen i Danmark. Derfor blev hendes børn også sendt på højskole. De var efter tur elever på Den Udvidede Højskole i Haslev. Den var grundlagt af min morfars soldaterkammerat, Ejnar Pagh Petersen, som var en succesrig forstander der i mere end 25 år. Mine to søstre og min lillebror Kurt kom også derned som elever, og selv har jeg været på kortvarige kurser dernede i Sydsjælland. Forbindelsen til Vallekilde blev tydelig for mig, da et barnebarn af Sigrid Trier, højskolebevægelsens "grand old mama," kom til Skibby og bo, for i nogle år at gå i skole sammen med mig. Jeg tror, at hendes far åbnede et lille gartneri på Saltsøvej tæt ved Genforenings-pladsen med byens flagstang. Sigrid Trier omtales i Frederiksborg Amts Avis i marts 1954, da hun døde som 83-årig og kaldes her den danske højskoles grand old mama.

Min far.

Min far, Jens Kristian Eriksen, var født i Frederiksdal ved Silkeborg på et husmandsbrug med kun 22 tønder land. Hans far, Christian Eriksen, var i sine unge dage kendt for at være en skrap ung mand, der ikke var særlig positiv stemt over for de indremissionske vækkelser, som prægede egnen. En dag var der en, der sagde til ham: "Det der bare fordi du ikke TØR tage med til missionsmøde, at du er sådan!" "Det gør jeg da ihvertfald!" svarede han, og så gik han med. OG BLEV OMVENDT! Og nu var han lige så streng over for de ikke-omvendte, som han før havde været modsat. Han fik to døtre med sin første kone, der døde, og 8 døtre og 4 sønner med sin anden kone, min farmor. Med så mange børn på en lille gård var der ikke råd til uddannelse. Min far ville altid gerne have været præst, men han kom tidligt ud og tjene og blev i stedet mønsterbryder at "udvandre" til Sjælland.

Her blev han karl på Tranemosegård hos min morfar og endte med at gifte sig med gårdens næstældste datter, Ingefred. Min far ville gerne have sin egen gård, og efter en tid som forvalter på den store gård, Fagerhult i Lejre kommune, købte han og Ingefred Aagaarden i Ejby. Det var en forsømt, firlænget gård, som min fare tjente en del ved at sætte i stand og sælge efter få år. Han så også muligheden for at sælge sten til kommunens store vejprojekt, den lige vej fra Ejby mod nord til Kirke Hyllinge. På Aagaards markere er der nemlig en eng, der er "stenstrøet" med store sten fra istiden, og den nye vej skulle gå lige forbi den eng. Men den forretning satte mormor Gudrun en stopper for. Hun syntes, at engen med alle stenene på skulle fredes, for den er jo et geologisk særsyn. Derfor henvendte hun sig til myndighederne. Engen blev fredet, forretningen blev forpurret, og familieidyllen sat på prøve.

Jens Kristian og Ingefred købte så Skjoldmosegaard i Skibby i 1946, og her voksede deres 7 børn op. Og til minde om gården i Ejby fik de sidste 6 børn Aagaard til mellemnavn. Skjoldmosegården havde 35 tønder land landbrugsjord og et par tønder land skovmode nede i Røggerup Mose, hvor hver gård i området fra gammel tid havde en stump mose, hvor der kunne graves tørv. Gården var

altså noget større end min fars barndomshjem i Jylland. Men i det lange løb syntes han ikke, den var stor nok.

Derfor kørte vi i 1960-erne på mange "gårdture" i Nordsjælland, hvor vi så på større gårde, der var til salg. I omegnen af Frederikssund og Hillerød kørte vi mange lørdags- eller søndagsture og drømte os til en fremtid som ejere af de store gårde, vi så. Og især min far. Men min mor var ikke meget for det! Hver gang, når vi nærmede os Skjoldmosen, udbrød hun med høj og glad røst i bilen: "Næh, hvem mon bor på den pæne gård der?"

Mine forældre blev boende på Skjoldmosegaard i 35 år indtil 1981. Men for at få lidt mere luft i økonomien begyndte min far at handle med gårde og huse, idet han løste næringsbrev som ejendomshandler. Det gav ham en god fortjeneste – vistnok i omegnen af 1% af salgsprisen – og han sagde undertiden, at "aldrig har jeg tjent mine penge så let!"

Vi boede en lille kilometer uden for Skibby, men kom næsten dagligt til byen: vi børn cyklede i skole og til butikkerne. Vi besøgte sjældent kammerater i byen – de cyklede i stedet ud og besøgte os, særligt i høsttiden. Men vi var jo 7 søskende og besøgte mest vore skolekammerater, når de inviterede til fødselsdag. Vi hørte gennem kammeraterne om, at nogle af dem gik til danseundervisning på Skibby Kro og til et årligt afdansningsbal. Men det var lukket land for os. Derimod gik vi i biografen i Skibby Kino, når vi kunne overbevise vores forældre om, at det var en god film. Dog husker jeg, at mine ældre søskende fik mig med i biografen for at se "Vokskabinettet", da jeg kun var 10-11 år. Det var en thriller, og jeg havde mareridt længe efter - men det holdt jeg skjult for mine forældre. Hver gang vi var i Skibby Kino, var det spændende, om der var en flok drenge oppe fra "Hjemmet" blandt publikum. De var jo nogle rødder og tav ikke stille under filmen, selv om der var voksne ledere med dem. For os var det spændende, hvor frække, de kunne være under filmen og optræde med snak og råb, der helt overskred vores grænser for opførsel.

I avisen kunne vi en dag læse overskriften: "**Urostiftere på biografbesøg.** Det var vrede biografgængere, der forlod Skibby Kino lørdag aften. Man havde fået en "varm" modtagelse og var i øvrigt blevet generet aftenen igennem af sensationslystne drenge i 16-18 års alderen, en klike på 6-7 stykker. Drengene bød fredelige folk "velkomne" til Kino ved at bringe kanonslag, kinesere og andet fyrværkeri til eksplosion, lige udenfor indgangen til biografen. For folk med mindre stærke nerver blev det en "chokbehandling".

Heller ikke var man ugeneret af drengenes nærværelse under biografforestillingen ("Danmarks Konge" og "En kvinde er overflødig"), idet de gang på gang overdøvede højttaleren. Dir. Nielsen forsøgte at skabe ro over gemytterne, men der sporedes ingen respekt blandt urostifterne.

Man følte sig unægtelig godt snydt, da man forlod biografen. Ja, man var mildest talt gal i hovedet. Og vreden blev ikke mindre, da man fik "afskedssalutten": 2-3 bragende kanonslag, der kunne vække den halve by, satte punktum for en aften i bøllernes selskab. S-j"

Ind imellem kunne vi læse om dem i Frederiksborg Amts Avis, når nogle drenge var stukket af fra optagelseshjemmet og gik på tyvetogt. Den 28. september 1950 fortæller avisen, at 3 unge mennesker fra "Hjemmet" var stukket af og havde lavet indbrud i Roskilde og Nyborg, inden de blev anholdt i Fredericia. Og to måneder senere, havde 4 unge drenge fra Christinelund, landbrugsafdelingen under optagelseshjemmet, været på springtur og havde stjålet en bil hos murermester Jens Jensen i Kirke Hyllinge. De blev dagen efter set i bilen nær Korsør, hvor de så blev anholdt og returneret til Skibby.

Vinteren 1956 stod denne historie i avisen: **"Flygtninge frøs. Fire drenge fra optagelseshjemmet fundet i Ringsted.** *To drenge på 14-15 år, der for få dage siden flygtede fra Skibby Optagelseshjem, sad i forgårs på Ringsted jernbanestation og varmede sig efter i 2-3 dage at have været på vandring bort fra Skibby til en frihed, som de ikke fandt. De frøs og var sultne, og trætheden havde overmandet dem. Den ene af dem gik ind på Ringsted politistation og meldte sig, og begge drengene blev sat ind i arresten. Senere på dagen blev de af Ringsted Politi kørt til optagelseshjemmet i Skibby, hvor man netop havde opdaget, at to andre drenge også var stukket af.*

Ringstedbetjentene lovede at søge efter dem, og kort efter fandt man de to unge flygtninge på Vej til Roskilde. De havde gået et stort stykke over isen for at undgå vejene. Nu måtte de sammen med betjentene vende tilbage til optagelseshjemmet".

En avisartikel, som i dag nok kan overraske os, stod under overskriften "Stor egern-bestand gør skade i Horns Herred". Her citerer Frederiksborg Amts Avis en først-zoolog, der anser egernet for det skadeligste af alle pattedyr for skoven, fordi det ødelægger kogler og anden skovfrugt, opgraver frø i planteskoler, æder de unge kimplanter og tager topskuddene af granerne. Avisen bringer derefter et interview med slotsgartner Sørensen, Jægerspris Slotsgartneri. Han fortæller om de mange egern i Jægerspris slotshave: "Alle vore nødder i Slotshaven og gartneriet er taget af egern. Men da de også begyndte på valnødderne, tabte jeg tålmodigheden. Jeg begyndte at gå på jagt efter dem, og nu har jeg skudt 11, så jeg håber, vi selv får lov at spise valnødderne. Men det er ikke alene hos os, det er galt. Næsten alle steder, hvor man har nødder i haverne i Jægerspris, bliver de taget af egern. Nogle steder har folk sendt bud efter mig og bedt mig skyde de små røvere.

Tager de andet end nødder?

Ja, også æbler har de taget, og skovduebestanden lider hårdt. En mand på egnen har fortalt mig, at af 20 skovduer, han har skudt, var de 19 gamle. Det skyldes egernet, som tager æggene". Vi børn var jo ellers glade for en sjælden gang at se egern i haven og delte ikke slotsgartnerens kontante meninger!

Der stod ikke noget under rubrikken Skibby hver uge. Undertiden kunne vi som læsere få indtryk af, at det var "agurketid," hvor det var svært at finde på noget vigtigt at skrive om. Så blev der plads til at skrive om læsernes store græskar, som her i efteråret 1951:

Overskiften lyder:

"Svære at slå Hos gårdejer Jens Kr. Eriksen, Skjoldmosegård Skibby, har græskarrene ikke holdt sig tilbage i år, hvad størrelse angår. De tre største vejer ikke mindre end henholdsvis 32, 30,5 og 24 kg..." En tid efter kom der så notitser om andre kæmpegræskars vægt, så der opstod en slags konkurrence mellem familierne om at slå rekorden. F.eks. denne notits:

"Pedel Henry Hansen har i sin have avlet et græskar på 29 kg". Eller denne:

"Græskar på over 40 kilo. Reservepostbud Egon Rasmussen, Skibby Old, har på sin fars mark avlet et græskar, der vejer ikke mindre end 40,5 kilo. Det minder mest om et hjul til en større lastbil".

Og så denne historie fra min klassekammerat, Ole Nielsens hjem på Hvilehøjgård, 1951:

"Hvide Mus i Laden. Da Arbejdsmand Alfred Petersen, Skibby, i forgårs var ude at tærse hos Gaardejer Sigfred Nielsen, Hvilehøjgaard, Skibby, fik han en Oplevelse, som i Begyndelsen fik de øvrige Deltagere i Arbejdet til at le af ham – han hævdede nemlig, at han havde set en hvid Mus smutte ind under et Neg.

For at rense sig fra de øvriges Mistro gik Petersen hen og løftede Neget, og til alles Forbavselse sprang der en hvid Mus frem. Da man fik flyttet flere Neg, vrimlede det pludselig med hvide Mus, og man nedlagde 8 af dem.

Hvorledes de hvide Mus er kommet, vides ikke, der kan enten være Tale om Albinoformer, det vil sige Individder, der er født hvide på Grund af et manglende Farvestof i Hudlaget, eller det kan være et Par hvide Mus, der er undsluppet fra Fangenskab og saa har formeret sig i det fri".

I den mere underholdende afdeling er denne avisartikel:

"400 kroner ædt af køer ved Skibby.

Man slagtede den ene af køerne, men fandt kun ca. 200 kr.

Da parc. Holger Jensen, Bonderup ved Skibby, i forgårs skulle have fat i sin tegnebog, som han om morgenen havde stukket i baglommen, opdagede han til sin forfærdelse, at den var væk. Den indeholdt 4500 kr. i kontanter, heraf 1200 kr. som tilhørte det lokale tærskeselskab, for hvilket han er formand.

En større eftersøgning gav det resultat, at en del af tegnebogen blev fundet i krybben foran køerne i stalden. Her må Holger Jensen under fodringen have tabt tegnebogen, hvis indhold derefter er forsvundet i køerne. I håb on, at alle 4500 kroner var forsvundet i den ko, der stod nærmest de sørgelige rester af tegnebogen, sendte man bud efter slagtermester C. Christensen, Venslev, der hurtigt kom til stede og fik slagtet dyret. Da man i dets indre kun fandt ca. 200 kroner, der var delt i mange småstykker og næsten opløst, indstillede man slagtingen.

Politibetjent Stidsen, Skibby, har foretaget en gennemgang af Holger Jensens og tærskeselskabets regnskaber for at få konstateret, hvor meget af de forsvundne penge, der kan erstattes".

Det virkede nok lidt mistænkeligt, at en parcellist gik rundt med en formue på 3300 kroner af sine egne i tegnebogen en almindelig dag, og derfor blev landbetjenten inddraget. Men resultatet af hans undersøgelse meddeler avisen desværre ikke noget om.

De første år af 1950-erne var der krig i Korea, og den satte sig spor helt til Skibby:

”Med Jutlandia til Korea. Da Jutlandia forlod København, var der blandt besætningen på Jutlandia også en ung mand fra Skibby, Georg Thøgersen, Skibby, søn af fhv. gårdejer H, Thøgersen, Skibby. Georg Thøgersen har sejlet i adskillige år. Han har to gange tidligere været i Østen, og det sidste års tid har han sejlet mellem København og New York”.

Da jeg var 12 år, tog jeg morgenarbejde hos Georg Thøgersens far. Han havde en frugtplantage nede bag den gamle stationsbygning over for Mamrelund. Han tilbød betaling for at plukke jordbær, hvis de blev plukket først på dagen, så de kunne nå at komme på grønttorvet samme dag. Jeg stod op klokken 5 og kunne på den måde nå at plukke bær i ca. to timer inden skoletid. Jeg husker, at jeg brugte disse lomme penge til at købe et par flotte lædersandaler, som jeg ellers ikke ville have fået.

Flere vintre i 1950-erne var der militærøvelser i Horns Herred. Soldaterne var opdelt i BLÅ og ORANGE, og vi holdt altid med de blå. Det var jo under den kolde krig, og der er næppe tvivl om, at de blå var NATO-styrkerne, der skulle forsvare os, mens de orange skulle forestille at komme fra Østblokken, der angreb os. Det var spændende for os børn at følge med i, og hvis soldaterne kom og spurgte om at få lov at varme sig i stalden, gav min far dem lov – uanset farve, tror jeg. I avisen omtales øvelserne jævnlige. Her en omtale fra 1956:

”Forsvaret af Horns Herred lykkedes.

Øvelsen ”Vinterstorm” sluttede i går efter fire anstrengende kampdage. Når enden er god, er alting godt, siger et gammelt ord. Dette ordsprog kan blåt parti, som i kampene i Horns Herred skulle forsvare denne landsdel, gøre til sit. Blåt parti løste sin opgave godt og kunne svinge med sejrpalmerne, da kampen i går morges kl. 9.57 blæstes af. Orangepartiet masede på lige til det sidste. Natten til i går satte dets fører, oberst Matzen, et voldsomt angreb ind mod blåt parti, men dets soldater havde bidt sig så godt fast i området mellem Krogstrup og Skibby, at de ikke lod sig røkke. Tiden var udnyttet godt; enhver høj besat, mandskabet havde gravet sig ned i utallige pindsvinestillinger. Orangepartiet mødte stål overalt. En aldeles ubøjelig front”.

Også hjemmeværnet får ros i forbindelse med militærøvelsen og *”har vist deres store betydning som hærens medhjælpere. De har brilliant løst deres opgave”* står der. I en anden artikel om hjemmeværnet i Skibby kan man læse:

”Skibby har 70 i Hjemmeværnet – Noget underligt ved en mand i den rette alder, hvis han ikke er med i Hjemmeværnet!”. Når vi læser den slags udtalelser i de gamle aviser, skal det jo huskes, at hjemmeværnet var en slags fortsættelse af modstandsbevægelsen under den tyske besættelse. De skulle forsvare Danmark mod udenlandske kræfter, som tyskere og måske også russere. Det var derfor overvejende en forening, hvor selvstændigt erhvervsdrivende som f.eks. landmænd følte sig naturligt hjemme. Hvis nogle venstreorienterede skulle dukke op i bevægelsen, ville de

formentlig ikke befinde sig særlig godt, men forlade den igen. Selv om det ikke dækker det, der foregik, at det var "at lege krig mod de røde," så var hjemmeværnet i 1950-erne en klart borgerlig forening, hvor der var en fri og antikommunistisk tone blandt folk. Alligevel synes jeg, at det er noget overraskende, at der er så mange som 70 aktive medlemmer i Skibby.

Men et år skete der en tragisk ulykke i forbindelse med vintermanøvrerne. To soldater på øvelsen omkom. Avisen skriver: *"Liget af den ene af de to omkomne soldater, der under militære vintermanøvrer i Horns Herred den 22. februar om aftenen sejlede ud fra Gershøj i en skydepram, er af to fiskere fra Jyllinge fundet skyllet i land på Ægholmen ud for Gershøj". En mobiltelefon havde utvivlsomt reddet deres liv, men det var 40 år før mobilernes tid.*

1950-erne var også tuberkulosens tid. En overskrift i Frederiksborg Amts Avis lyder:

"Tuberkulose-Undersøgelse af Skolebørnene.

Skibby Skole har fået meddelelse fra Tuberkulosestationen i Hillerød om resultaterne af Tuberkulose-Undersøgelserne af skolebørnene og skolens lærerpersonale den 21. december. Der blev foretaget 66 gennemlysninger, og det viste sig, at 48 af børnene var tuberkulosepositive og 19 negative. Af de 19 blev 14 vaccineret. Der fandtes ingen tegn på behandlingskrævende Tuberkulose hos de undersøgte".

---oo---

Hvert år på nytårsaften prøvede vi børn at gå op i byen for at være med i den bande, der midt på aftenen løb hærgende gennem byen for at lave sjov og ballade. Vi havde lynkinesere og heksehyl – og måske var der et par stykker af de store drenge, der havde skaffet sig kanonslag. Vi tændte krudtet med tændstikker, eller med en cigar, som vi holdt ild i uden egentlig at ryge den. Selvfølgelig ville vi gerne skyde af uden for lærernes huse – vi vidste jo, hvor de allesammen boede. Lærer Bent Nielsen på Degnebakken fik altid besøg, og vist også hans nabo, overlærer Ove Steen, der reagerede heftigt på vores skyderi og derfor var sjov at drille. Men lærerne Verner Brøndum og sløjdlærer Bent Christensen på Nyvej over for skolen boede som naboer til Skibbys landbetjent, Stidsen, så det var for risikabelt at skyde af hos dem.

Nogle bestemte huse var vi henne ved hvert år, for der kom beboerne ud og råbte og skældte os ud. Så kastede vi lynkinesere hen, hvor de stod. Måske forsøgte vi endda at kaste dem ind ad døren, som de lige havde åbnet – eller vinduet! Vi følte os jo som nogle rødder, der havde lov til at hæрге hele byen denne ene aften. Ved biografen satte den modigste af os lynkineserne fast i udhængsskabet med filmbillederne i. Så splintredes glasset og fløj til alle sider. Damen, der drev biografen efter direktør Nielsen, kom frem i vinduet, og vi styrtede af sted.

Et år på nytårsaftensturen kom en dreng til at tænde en lynkineser, der var lidt længe om at begynde at sprutte. Så han måtte skynde sig at smide den fra sig for at undgå, at den eksploderede mellem fingrene på ham. Derfor nåede han ikke at se, hvor han ramte, og uheldet ville, at den røg op på kraven og eksploderede i nakken på en af drengene, Carsten Roed, der lige havde fået sin nye striktrøje i julegave. "Den skal du erstatte!" sagde vi allesammen til ham, der havde kastet den. I en rigtig bande er man jo streng mod dem, der forbryder sig mod de interne regler om loyalitet. En ny jakke! "Den kan da bare kunststoppes!" forsøgte forbryderen sig, og det huskede vi i lang tid: Tænk, han ville ikke erstatte Carstens nye trøje! Men han kunne jo nok ikke! Børn havde

ikke ret mange rede penge mellem hænderne dengang. Og der var næppe mange forældre, der havde tegnet forsikring, der dækkede de ulykker deres børn kunne komme til at forvolde på andres ejendom. Jeg hørte i hvert fald aldrig om muligheden for forsikring, da jeg var barn. Og vi lavede mange ulykker.

Om vinteren var der lange aftener, hvor det udenfor var mørkt, så vi ikke kunne lege derude. Vi måtte sidde inde i stuen, og da der jo ikke var TV dengang, måtte vi finde på selv at underholde os. Som oftest læste vores far op af gode bøger, mens mior strikkede. Vi børn lå eller sad rundt omkring ottomanen og hørte på. Vi hørte "Styrmand Flink" af Kaptajn Marryat, "Kaptajn Grants børn" og "Børnene i Nyskoven," som senere blev udgivet i serien "Gyldendals udødelige ungdomsbøger". Vi hørte også Gunner Jørgensens Flemmingbøger oplæst; der er en hel serie, og en 6-8 stykker hørte vi da. Men i begyndelsen reagerede min far: "Jamen han er jo uartig!" udbrød han, da han læste om Kvik i den første Flemmingbog. Men det lykkedes os at få ham, til at læse videre. "Han er jo uartig på en god måde!" sagde vi. Og så gik det.

Og imens strikkede mor i lænestolen. Hun strikkede en sweater til os hver – med mønstre på brystet. Der blev taget billeder af os 4-5 søskende med de sweaters på. Og så strikkede hun jo også sokker. Endnu da hun havde rundet de 80 år kunne jeg fortælle hende om fredagen, at jeg manglede et par sokker, og om onsdagen kom der en stor kuvert med de nystrikkede sokker i!

Skibby havde dengang 3 slagtere, 5 købmænd, 2 skomagere. 2 bagere, 2 manufakturhandlere, 2 barberer, 2 benzintanke, 3 rutebilstationer m. værksted, 2 elektrikere (Helbo Hansen og Bendtsen), 3 lastbilvognmænd (Bonde Jensen, Ludvig Hansen og Rasmussen) og en køreskolelærer, Laursen, der også brugte sin bil som taxa, 3 pengeinstitutter, 1 cykelsmed, 1 vulkanisør, 1 isenkræmmer, 1 Tatol, 1 boghandler, 1 kiosk, 1 kro, 1 biograf, 1 guldsmed, 1 apotek, 1 mejeri, 1 mølle, 2 gartnere, 1 foderstofforretning/byggemarked, 3 tømremestre, 1 skræddermester, 1 posthus, 1 tandlæge, 1 bogtrykkeri, 1 fotoforretning, 1 møbelpolstrer, 1 telefoncentral, 2 vvs, 1 entreprenør, 1 damefrisør, 1 spillelærerinde, 1 andelsfryseboks, Og det i en by med kun omkring 1000 indbyggere i 1950-erne.

Rutebilerne der kørte fra Skibby til Roskilde var Alex Jensens grå – og senere lyseblå busser. Til Frederikssund sørgede Simonsen for rutebilerne, i grøn-hvide farver, og til Holbæk kørte Storm Andersen. Der havde jo tidligere været jernbaneforbindelse mellem Skibby og Hvalsø. Det var "Den Midtsjællandske Jernbane," der blev åbnet i 1928 indtil Frederikssund, og der var allerede bygget viadukter videre på strækningen mod Hillerød. Det var politikernes hensigt, at den skulle fortsætte over Hillerød til Helsingør og på den måde aflaste jernbanen fra Næstved og Korsør gennem Roskilde og København til Helsingør. Det var det tunge gods til og fra Sverige, der var i politikernes tanker, da planen blev vedtaget. Det skulle ikke køres gennem hovedstaden, men udenom via Hillerød.

Det blev nu ikke nogen succes, og banen fik ikke mulighed for at bevise sin berettigelse. Strækningen fra Frederikssund til Hillerød blev nemlig kun påbegyndt, aldrig færdiggjort, og i 1936

blev hele jernbanestykket mellem Hvalsø og Frederikssund lukket, og skinnerne fjernet. Den blev den kortest eksisterende jernbanelinje i Danmark: kun 7 ½ år var den i drift. Derfor lå udgravningerne som store ar i landskabet, og i Skibby blev et godt stykke brugt som losseplads. I løbet af 1960-erne blev banegraven opfyldt, og parcelhuse bygget ovenpå. Nedlæggelsen af jernbanen erstattedes af rutebiler og gav også mulighed for, at tre lastbilvognmænd kunne finde beskæftigelse. Særligt Leo Rasmussen husker jeg som den vognmand, min far ringede efter, når han havde brug for det. Han var en dygtig og stærk mand, der kunne klare opgaverne. Dengang var der jo ikke grabber og kraner indbygget bag førerhuset på lastvognene, så arbejdet krævede kræfter.

Og lossepladsen blev et dejligt sted for mig at gå på opdagelse. Jeg løb over markerne og fandt mange kasserede ting, som jeg godt kunne bruge: flotte æsker og metaldåser til vores købmandsbutik, møbler og hylder til mit eget værelse og nipsting til pynt. Mine ældre brødre gik sommetider på jagt efter rotter på lossepladsen med luftbøsse eller salonriffel. Og det skete også, at der kom rotter fra lossepladsen og flyttede ind i kloakkerne på Skjoldmosegården. Så gik vi på rottejagt ved at spule kloakken med vand og sætte udstødningen fra traktoren derned for at forgifte rotterne med kulilte. Det var spændende for os drenge, og vi fik skam udryddet mange rotter.

Et interessant referat fra en generalforsamling på Skibby Kro lyder således:

"Røre om Børns Skyderier med salonrifler. Horns Herreds Jagtforening holdt i forgårs med god tilslutning generalforsamling på Skibby Kro. Dirigent var rutebilejer Chr. Simonsen. Formanden grd. Vilhelm Roed aflagde beretning ----- Under Eventuelt oplystes det, at der var rettet forespørgsel til jagtforeningen, om den ikke kunne foretage sig noget for at få standset de skyderier med salonrifler, der udøves af børn under 16 år omkring i byens haver og på markerne. Borgerne føler sig utrygge derved. På generalforsamlingen var man enige om, at det var forkasteligt af forældrene at lade deres børn skyde med salonrifler udenfor skydebanerne, men når nogle forældre alligevel tillod det, skulle det tilkomme politiet at gribe ind".

I Skibby var der også 2 læger og 2 dyrlæger. Vores familielæge var Johannes Boeskov, og der følte vi os godt hjemme. Dr. Boeskov var medlem af skolekommissionen, og han og hans hustru, Anna, deltog aktivt i kirkeligt arbejde. "Onsdagspigerne," der mødtes hver anden onsdag, på skift hos Boeskovs og i præstegårdens konfirmandstue, var en klub for teenagepiger og fungerede som en slags civile pigespejdere. Her var fru Boeskov aktiv som leder, og lægefamiliens 5 børn kendte vi jo alle fra skolen. Bortset fra den ældste, Henning, der gik i Frederikssund Private Realskole og som kom i avisen 23. juni 1956, fordi skolen gav ham en boggave for godt kammeratskab. De tre af os gik i samme klasse som Boeskovs tre mellemste børn, og da vi fik startet grønt spejderarbejde, kom de yngste tre lægebørn, Birgitte, Benedicte og Eskild også med der sammen med Finn, Lisbeth, Kurt og mig fra Skjoldmosegården.

Vi beundrede i øvrigt doktor Boeskov, fordi han havde byens flotteste bil. En stor amerikansk, lyseblå Dodge. På et tidspunkt hørte vi, at han i sin flotte bil var kørt galt ude i Svanholmalleen, og foruden at smadre bilen, var han også selv kommet slemt til skade. Han fortalte selv, at hans

knogle under knæet føltes "som en pose småsten". Men han kom sig igen og genoptog sin lægegerning ved at han sad ned til konsultationerne i mange måneder.

Den dag, da han skulle på sygebesøg til Svanholm, fortæller man, at det var meningen, at hans yngste søn, Eskild, skulle med på turen. For at fordrive ventetiden, gik Eskild ned for enden af vejen for at købe et Anders And blad. Da det trak lidt ud, ville hans far ikke vente på ham, men kørte alene mod Svanholm. Ved ulykken blev bilen slemt skadet, så vejtræet kom til at stå helt inde på passagersædets plads foran. Havde Eskild været med og siddet der, var han ikke sluppet godt fra det!

Efter ulykken lånte doktor Boeskov min fars bil, en mørkeblå Ford V8, i nogle uger, til han selv fik bil igen.

Med den dyre bil troede jeg lidt naivt, at doktoren nok var byens rigeste mand. Men det var han ikke. Det kunne man dengang selv se, når alle borgernes skatteregnskaber var til almindeligt gennemsyn på kommunkontoret en gang årligt. Min far kom hjem og fortalte, at den største skatteyder i Skibby kommune ikke var lægen eller dyrlægen – nej, det var minkmanden, der havde sine lange minkhuse med eternittag ude ved Normandsmosen. I dag ville en sådan åbenhed om folks skattebetaling ikke blive accepteret i Danmark, "for ens økonomiske forhold er da fortrolige". Men dengang var det god gammel skik, at man skulle kunne se, hvor meget ens medborgere bidrog til fællesskabet i skat, og der var vel ikke nogen, der havde noget at skjule for at snyde!

Når vi havde brug for dyrlæge til vores dyr, ville far helst have den unge dyrlæge, Ove Thamdrup, til at komme. Han havde lettere ved at hjælpe grisesøer og køer med at føde, end den store dyrlæge Petersen, fordi Thamdrup var en mere spinkel og elegant mand. Måske blev det nødvendigt, at dyrlægen havde hånd og arm inde i fødegangen på koen eller grisesoen, så far forsøgte at få "den unge Thamdrup" tilkaldt. Jeg tror, dyrlægerne skulle tilkaldes på samme telefonnummer, så det var ikke så let.

Vi fik undertiden også "den gamle Thamdrup" herud., Han var kommet til Skibby som dyrlæge i 1914, og om ham vidste vi, at han var meget dygtig. Han var nemlig censor på Landbohøjskolen, når de unge dyrlæger skulle eksamineres, og det gav respekt. Ellers så vi børn ham mest, når han kørte rundt i Skibby i sin store gamle, sorte bil, hvor han sad så lavt, at han kun lige kunne kikke ud over køleren. Vi syntes, at det så ud som om han kikkede ud imellem rattets eger, når han så ligefrem. Og lidt snak var der vel om ham som chauffør, for den 21. februar 1950 stod der i avisen, at han havde ramt to på motorcykel ved Biltris. Uden at der stod, hvem der var skyld i sammenstødet; ulykken skyldtes ifølge avisen det tågede vejr. Begge på motorcyklen brækkede et ben og kom på hospitalet, mens Thamdrup og hans passager slap uden skrammer.

Min far valgte at satse på grisesøer, tage smågrisene fra søerne, når de var 6-7 uger, og sælge dem til andre landmænd, der fedede dem op til slagtesvin på ca. 60 kg. De blev så hentet på gårdene af en vognmand og leveret til slagteriet. Vi børn passede grisesøerne, når de skulle "fare", dvs. føde grislingerne. Grisesøerne skulle gerne have 10 – 14 smågrise i hvert kuld. Men dertil behøvedes jo en orne, og de fleste gårde havde dengang ikke en orne til avl. Derfor lånte de en orne i passende størrelse, og den leverede "Orne-Christian". Han var en rolig mand, der havde en lastbil med ca. 20

rum på ladet, og hans arbejde var at levere ornerne til gårdene. Når den havde gjort sit arbejde, ringede min far igen til Christian, der så hentede ornen og gennede den op i båsen på sin lastvogn.

Vi børn syntes jo, det lugtede slemt med de orner, men vi havde lært at acceptere det som en del af det at holde grisesøer. Og vi respekterede Orne-Christian, der med sin letgenkendelige speciallastbil boede ude i Svanholmalleen på Bonderup Old. På bagenden af lastbilen stod Orne-Christians slogan: "Ingen roser uden torne – ingen grise uden orne!"

Skibby var ingen stor by, "Hornsherreds hovedstad" kaldte vi den sommetider, for den er cirka i midten af halvøen. Men byen var ikke større dengang, end at vi gennem skolen og daglige indkøbsture kendte de fleste indbyggere. Og folkene på gårdene kendte vi stort set allesammen. Først og fremmest vore naboer naturligvis: Poul Caspersen oppe i udkanten af Skibby. Han var i en periode sparekassebestyrer, var medarbejder på biblioteket og underviste i aftenskolen. Præstegårdsforpagteren, Frede Bådekær og hans kone, der var sygeplejerske, kendte vi sammen med deres to døtre, Birgit og Kirsten, fra ungdomsarbejdet i KFUM og K. Før de blev præstegårdsforpagtere, havde de boet på en lille gård i Vente. Vores ene nabo, den sparsommelige Edvard Olsen på Leragergård, der gik med sine trøjer, til de havde store huller på albuerne, havde to drenge, som vi også gik i skole med. Vores anden nabo, Emil Petersen, boede på Pilehavegård, der lå inde ved siden af skolen, og som brændte en nat, så den måtte nyopføres uden for byen mod vest. Gårdejer Vilhelm Roed på "Mamrelund" kendte vi fra utallige sammenstød nede i skoven, Røgerup Mose, som alle gårdene fra gammel tid havde en lille del af, og hvor min jagtglade storebror naturligvis håndhævede jagtrettighederne. Undertiden i uenighed med Vilhelm Roed, der også var jæger: Hvis man havde nedlagt et dyr, og det løb lidt og faldt om inde på naboens jord, måtte man så gå ind og hente det og beholde det? Vilhelm Roed var i februar 1951 blevet valgt til formand for Horns Herreds Jagtforening, som afløser for tømremester Valentin, så han kendte nok alle jagtreglerne. Men derfor er det jo ikke sikkert, at man overholder dem.

Vores nabo mod vest var Jørgen Rasmussen på Tjørnelund. Han ville gerne have en snak med min far, når de begge var i marken og kom tæt på det fælles gærde. Så fik de sig lidt af en nabosnak der, selv om min far vist tit syntes, at det varede for lang tid med al den snak. Og et gensidigt besøg til en kop kaffe og lidt samvær husker jeg ikke, at det blev til.

Også Henning Andersen oppe ved Saltsøskoven kendte vi en smule, for hans datter, Rikke, gik i klasse med mig. Og Knud Jensen på gården nede i lavningen mod nordvest lærte vi at kende, da min brors salonriffel gjorde kål på hans stuevindue og borede sig ind i væggen. Gårdene længere væk havde vi nok lidt forbindelse med, enten gennem deres børn i skolen, som familien Povlsen på Jernhøj, hvorfra der kom to dygtige piger til min storebror Eriks klasse, og den yngste, Gerda, i min klasse. Nørlev Nielsen var mælkeemand og boede ved Saltsøskoven, hvor min klassekammerat, Frimodt kom fra. Og den store proprietærgård, Dinesens Hanghøj, som senere lagde jord til byggecenteret Bjergmark, kendte vi da også. På gården Hvilehøj var jeg til fødselsdag hos min klassekammerat Ole, og lærte dens og dens lille skovs gemmesteder at kende, da vi legede skjul i skoven. Gården blev omtalt i avisen, fordi der engang var kommet hvide mus i laden, der havde formeret sig til en hel flok. Det var en historie, der lød som et løst rygte, men Frederiksborg Amts

Avis-omtalen gjorde den jo mere troværdig. På den pæne gård, Havholm, på vejen ud mod Selsø boede Ulla Sørensen fra min klasse. Hendes far kom en dag alvorligt til skade ved at få jorden i en roekule ned over sig. Men han kom sig efter sygehusopholdet, så han kunne fortsætte som landmand. Fra Strøhøjgård på bakken ved Skuldelevvejen gik tvillingepigerne i skole med os i Skibby, og deres far, Erik Andersen, var aktiv i foreningsarbejdet. Ventegården ejedes af Bille-Hansen, hvis søn, Torben gik i min bror, Eriks klasse, og hans lillebror, Mogens, gik i Finns klasse. Ude i Vente var der et par søer med kalkbund, og der var vi søskende engang ude for at fange gedder. Vi havde heldet med os og fangede flere store gedder, som vi tog med hjem og lavede til fiskefrikadeller.

Og endelig var der den storslåede gård, Højstedgård, på bakken ved Manderup med udsigt over hele Selsø, Selsø Kirke og Møllekrogen. Vi kunne se Gershøj kirke, ja og Roskilde Domkirke på den anden side af fjorden. Det sagdes, at man fra Højstedgårdbakken med kikkert kunne se 7 kirker hele vejen rundt i horisonten. Højstedgård lagde vi særligt mærke til, for min far fortalte, at han gerne ville have haft den og prøvede at købe den. Men det lykkedes ikke, og nu boede den velhavende Alfastsen der og holdt den flot. Både fra Vejleby og Venslev – og senere også fra Østby og Sønderby - kom der børn til Skibby Skole efter tredje klasse, eller for at gå i mellemskoleklasserne i Skibby. Børn fra gårdene, Manderup Søgård, Flaghøj og Pagterold kendte vi fra skolen og fra spejderne, og gennem KFUM og K kendte vores familie folkene på Myregården, Ballegården, Storhøj, Klemhøj, Hestholm, Nakkedam, Tvistgård og Brandbjerggård. I landsbyerne Ferslev, Røgerup og Skuldelev boede mange børn, som vi enten traf i skolen, til fodbold eller i spejderarbejdet.

SIK var SSkibby IdrætsKlub, og foruden min bror, Finn - som jeg engang hørte blive rost af tilskuerne for sit spil under en kamp, og som kom på førsteholdet - spillede folk fra byerne omkring Skibby i klubben, der efterhånden fik tilkæmpet sig gode faciliteter med klubhus og stadion syd for Stationsvej. Her blev der i juli 1951 spillet en fodboldkamp, hvor Sjælland vandt med hele 19 : 6 over Lolland-Falster. Tre uger senere kom B 93 fra København på besøg og spillede mod SIK. Det blev en afklapsning på 14 : 0. Selv spillede jeg ivrigt fodbold til to mål i vores have. Men jeg spillede ikke i SIK. Jeg nøjedes med at beundre min storebror for hans succes med som angriber at gå til baglinien og lægge tilbage. Senere spillede min lillebror Kurt, også på SIK's drengehold. Finn var også dygtig til at stå på skøjter, og om vinteren kunne han rigtigt brilliere på de frosne områder på vores mark, hvor der var oversvømmelse om efteråret og skøjtebane om vinteren.

Under mærket: s-j skriver avisens medarbejder i Skibby om en begivenhed på sportspladsen i 1957: ***"En "kurre" på tråden. I en tovtrækningskonkurrence forleden aften på idrætspladsen i Skibby mellem malerne, chaufførerne, brandværnet, elektrikerne, optagelseshjemmet, arbejdsmændene, landmændene og postbudene i Skibby, blev postbudene det altbesejrende hold, endskønt man ikke havde regnet særligt med dem i en sådan konkurrence. Landmændene og postbudene gik til finalen efter at have besejret de øvrige hold, og sidstnævnte vandt klart, idet de nærmest løb over målet med de stærke landmænd, som regnedes for favoritter. Mange tilskuere overværede opgøret. Landmændene påstår bagefter, at de var en mand for meget på "tråden" – postbudene så ingen mand i farten".*** Om Landmændene måske bare var dårlige tabere, skriver avisen ingenting om – avisen skal vel ikke lægge sig ud med landmændene!

Alt i alt følte vi børn os godt hjemme i Skibby og kendte rigtig mange i byen og på gårdene i omegnen. Det gav tryghed.

I 1956 sendte Sovjet kampvogne ind i Ungarn og nedkæmpede et spirende oprør. I Danmark holdt vi naturligtvis med Ungarn, og på TV stod Volmer Sørensen for udsendelserne "Ungarnshjælpen". Da så få familier havde TV, arrangerede skoleinspektør Emanuel Andersen, at man gratis kunne komme op og se udsendelserne i gymnastiksalen. Det var første gang, jeg så fjernsyn, og udsendelserne opfordrede til, at vi gav et bidrag til Ungarnshjælpen. Skibby Skole satte en indsamling i gang, hvor der blev indsamlet gammelt jern, som kunne omsættes til penge. Den 30. november står der i avisen, at skolebørnene i Skibby fik indsamlet 630 kr. til Ungarnshjælpen. Jeg tror, det var ved den lejlighed, vi fik lov at give den gamle container fra krigens tid til skolens metal-indsamling. Containeren havde ligget gemt inderst under brædder og bjælker på loftet i vores maskinhus som et minde om englændernes våbenedkastning under krigen. Den daværende ejer af Skjoldmosegården, Fabricius Nielsen, havde været aktiv i modstandsbevægelsen og havde altså gemt containeren væk, så tyskerne ikke skulle finde den. Den var af aluminium, og det var en spændende historie for os børn, som vi gerne fortalte videre.

Emanuel Andersen var en dygtig skoleleder, men fik kun få år i Skibby. Han afløste i 1955 Jens Noer som skoleinspektør og tog allerede straks efter initiativ til at starte en indsamling for at få råd til et nyt klaver til skolen, som der ikke var plads til i budgettet. Det lykkedes at indkøbe klaveret, og Emanuel Andersen sørgede i 1956 for at arrangere Luciaoptog i december. Det var noget nyt dengang, men blev efterhånden en fast tradition i skole og alderdomshjem den 13. december hvert år, så Emanuel Andersen efterlod sig spor i Skibby, selv om han kun forblev i embedet i 4 år. Den 17. juni 1959 meddeler Frederiksborg Amts Avis, at han fra 1. august skal være skoleinspektør på den store Gildhøjskole i Brøndby Kommune. Han blev derefter i Skibby afløst som skoleinspektør af Frode Ovesen, der ledte skolen i 1960-erne.

På vejen mellem Skibby og Skuldelev ligger gården Brandbjerg, dengang på ca. 60 tønder land, noget større end Skjoldmosegård. Her boede min moster og onkel, som havde to børn, og her elskede jeg at komme på ferie. Sommetider, når vi havde aftalt, at vi skulle køre derud til eftermiddagskaffe en søndag – når min far havde sovet til middag – så kunne jeg ikke vente, men gik hele vejen de 3 ½ km derud, mens min far sov. Måske kom jeg kun 10 minutter, før de andre i bilen kom frem. Men så fik jeg da gåturen ud af det – motionen, som vi ville sige nutildags. Tilsvarende, når Brandbjergfolkene skulle besøge os, så klatrede min søster og jeg op i havens pæretræ og holdt udkig efter deres bil oppe ved byen. Når vi så fik øje på den lille grønne Hillman, der kom kørende over viadukten ved vognmand Ludvig Hansen, skyndte vi os at kravle ned og meddele nyheden: Nu kommer de! Nu kommer de! Det var vigtigt for os i vores barnlige glæde at komme først med nyheden! Og bilens nummerplade husker jeg bedre end min egen bils nummer i dag: BS 20.057. Man fortalte, at københavnerne råbte "bondesvin" efter biler med BS-plader. Men vi sagde selv, at det stod for Bar Sølv!

På Højdevej i Skibby var der et hus, hvor der stod KANA på facaden. Det var missionshuset, som var tegnet og bygget af tømrermester Valentin i midten af 1930-erne. Her kom fast en gruppe familier fra omegnen til ugentlige møder. Men én gang om året kom der mange børn, som ikke

ville drømme om at komme i søndagsskole kl. 13.30 i Skibby Kirke. Det var den eftermiddag, da det var annonceret, at søndagsskolekonsulent Ejner Jensen fra Roskilde skulle komme og vise film. Han var en god pædagog til de mange børn, 70 – 80 tror jeg der var, som alle ventede på, at han skulle vise filmen om "Bassemands nye barnepige". Der lagde han selv lydsiden på, og det var han god til. Måske viste han også andre film, men det var Bassemand, der var hovedattraktionen, som tiltrak de mange ikke-søndagsskolelevante børn - både piger og drenge - til en sort-hvid stumfilm!

Vi må huske på, at TV slet ikke var hvermands eje endnu, og skulle man i biografen, kostede det jo. Bassemand og Ejner Jensen var gratis! Vi jublede til filmen, og bagefter var alle børn enige om, at det var en strålende eftermiddag i missionshuset.

Men også talen var Ejner Jensen god til at tilrettelægge. Han byggede den på pædagogisk vis op omkring et enkelt udtryk: f.eks: "Hun gjorde, hvad hun kunne!" Og så bad han os om at huske denne lille sætning indtil han kom igen næste år. Hvor han naturligvis begyndte sin tale med forventningsfuldt at se sig omkring og spørge, om det mon kunne tænkes, at der var en enkelt eller to, der kunne huske ordene fra sidste år? Det var der altid! Og min storebror Erik var den, der kunne huske bedst. Et år råbte han, at han også kunne huske ordene fra året før og for tre år siden. Og Ejner Jensen gav sig tid og fik Erik til at sige så mange af huskeordene, som han kunne. Et år kunne han citere fra fem år tilbage.

Ejner Jensen frydede sig. Og Erik var dagens mand!

Knud Tofte var sognepræst og senere provst i Skibby fra 1952. Tofte kom fra et embede ved Sankt Olai Kirke i Helsingør, og han fik embedet i Skibby foran 52 andre ansøgere. Han var en samvittighedsfuld sognepræst, der passede sit sogn og boede i præstegården nede ved gadekæret. I modsætning til nabopræsterne havde han kun én kirke, mens kollegerne havde to sognekirker: Skuldelev-Selsø, Kirke Hyllinge-Lyndby, Gerlev-Dråby, Ferslev-Vellerup, Kyndby-Krogstrup og Sæby-Gershøj. Han åbnede ikke gerne sin præstegård for menighedens sognemøder; de blev holdt i præstegårdens konfirmandstue i den ene udlænge. Det blev sagt, at det var, fordi fru Tofte ikke havde lyst til, at der skulle slides på hendes pæne stuer, for præsteparret havde ingen børn. Men om sommeren var vi da til møde i deres store præstegårds-have med kaffebord, taler og sang.

Om sommeren tog søndagsskolen også på udflugt i en stor 50-personers bus. Vi kørte ned til Rygaards Dyrehave, hvor vi legede i den kæmpestore park. Det var en rigtig sommerudflugt, og det står for mig, som var det altid strålende solskin den dag. Vi havde kage og sodavand med, legede to mand frem for en enke og klatrede i de store træer. Det var en oplevelse for dem, som måske ikke kunne få deres forældre til at køre med dem på sådan en udflugt. Vi børn var vel ikke over 12 år gamle og taknemlige for sådan en dag i naturen.

Pastor Tofte underviste også i latin på skolen, og her lærte jeg ham i 4. mellem at kende som en munter lærer og en ganske dygtig pædagog. Ret ofte havde han chokolade med til os, for der var en chokoladebar, der hed MAXIMUS, og det var jo et latinsk ord, der betød "den største". Han fandt også på at aftale med os, at hvis han spurgte om, "hvilken konstruktion er det?" – så var det enten en "dobbelt ablativ" eller en "akkusativ med infinitiv". Og hvis han spurgte sådan til

eksamen, så kunne vi bare kikke på ham, så ville han sætte fingrene på sin hage til venstre eller til højre. Så kunne vi let aflæse svaret, og censor anede ikke uråd. Undervisningen var altså ikke kedelig, og vi bestod alle den lille latinprøve, så vi kunne komme i gymnasiet på Roskilde Katedralskole.

I de tre gymnasieår i Roskilde var vi 5 fra Skibby, der hver morgen tog Alex Jensens grå bus fra Skibby til banegården ved Hestetorvet i Roskilde. Bussen kørte om morgenen kl. 06.20, og jeg løb tværs over markerne og den gamle baneudgravning med lossepladsen over til Alex Jensens værksteder. Var jeg heldig, kunne jeg læse latin i bussen de 45 minutter, turen varede. Men hvis det var "gamle chauffør Andersen", der kørte bussen, så skruede han belysningen ned på halv for at spare på strømmen, og så gav det hovedpine at læse i bussen. I begyndelsen af III.G havde jeg besøg af Bob fra Oregon på USA's stillehavs-kyst, og han tog så med hver morgen til katedralskolen. Han var udvekslingsstudent gennem American Field Service, og vi blev gode venner. Venskabet holdt livet ud, og jeg besøgte senere Bob og hans familie i Oregon. Hans ældste søn kom til at hedde Dane til minde om hans fars ophold på Skjoldmosen i 1964. Gymnasietiden var ellers tre strenge år med mange lektier. Men vi lærte vores lektier, selv om lærerne på Katedralskolen ikke var verdens bedste pædagoger. Det var mere pisk end gulerod.

Pastor Tofte kom som sognepræst og talte i missionshuset, hvis han blev bedt om det, og han underviste også i kirkens søndagsskole, der blev holdt søndag kl. 13.30 i kirketårnets højloftede rum mod vest. Tidspunktet husker jeg tydeligt, for det faldt ofte sammen med, at der var fodboldlandskamp i radioen. Det var fristende at skulke fra søndagsskole og i stedet blive hjemme og lytte til Gunnar Nu's medrivende reportager. Men pligten og vores mor kaldte! Når vi i søndagsskolen skulle synge, gik Pastor Tofte op til det store kirkeorgel og spillede til, mens vi børn skulle forsøge at synge alene nedenunder uden en voksen. Det gik højst nogenlunde! Tofte sås ofte i bybilledet, fordi han flere gange om ugen gik tur med sin ven, Herman Larsen, der var pensioneret landmand og landskendt kreatur- og hestehandler. Han boede i Hunegårdens stuehus tæt på gadekæret og præstegården. Tofte gik med en fiks lille stok og var altid let at genkende, fordi han gik med sin Sherlock Holmes kasket på disse spadsereture. Men vi så aldrig Herman Larsen gøre gengæld for selskabet ved at komme i kirken.

Juleaften var en fest i kirken. Der var gudstjeneste kl. 16, og kirken var stopfuld. Her så vi nu byens handlende, der ellers aldrig viste sig i kirken, bortset fra til begravelser. Der duftede af gran og forventning, og Pastor Tofte imødekom forventningerne ved at synge et meget smukt stykke julemusik. Han havde en flot, lys tenorstemme, og juleaften fyldte den kirkerummet og klang meget smukt. Det var som om alting lykkedes juleaften, hvor hele Skibby var i kirke. Selv lærer Ougaards orgelspil var ok. Julesalmerne kunne han perfekt!

Frederiksborg Amts Avis har den 20. juni 1951 en kort meddelelse om, at Georg Sørensen, søn af entreprenør Carl Sørensen i Skibby, nu udsendes til Tanganyika som missionær. Der står endda også, at han er forlovet med en datter af biskop Ibsen. Georg var morbror til min patruljeassistent, Lars Jensen, og jeg har flere gange hørt ham tale om deres arbejde i byen Tabora, hvortil han var udsendt af Brødremenigheden i Christiansfeld. Det var i det vestlige Tanzania, et navn landet fik, da Tanganyika blev sammensluttet med øen Zanzibar til en forbundsstat. Avisen vender 5 år

senere, i 1956, tilbage til Georg Sørensen og han hustru, Ruth, der med deres tre børn skal holde 9 måneders ferie i Skibby. Deres arbejde i Afrika omtales således:

"De 30 missionærer i distriktet bistås i deres vidtforgrænnede virksomhed – bl.a. omfattende en spedalskheds-institution med 500 patienter – et par hundrede afrikanske hjælpere såvel i kirke- og skolearbejdet som i lægegerningen." Gennem Georgs og andre missionærers fortælling om deres arbejde i Afrika vænnede vi os til at forstå verden som en helhed. Mine forældre abonnerede også på blade, der orienterede om missionsmarken. I 1969 besøgte jeg selv Tanzania hele sommeren, og i dag bor min plejesøn i hovedstaden, Dar-es-Salaam. Han er halvt tanzanianer og har oprettet Østafrikas første MMA-klub (Mixed Marshall Arts) i Dar, med det formål at engagere og uddanne nogle af de mange mandlige rødder i gaderne og disciplinere dem gennem kampsport.

I begyndelsen af 1950-erne begyndte Nationalmuseet at interessere sig for et gammelt skib, der med vilje engang var blevet sænket i Peberrenden ud for Skuldelev for at spærre den for sejlads. Man sagde, at skibet var fra Dronning Margrethes tid, dvs. omkring år 1400. Det var magister Olaf Olsen – den senere rigsarkivar – der stod for de indledende undersøgelser, og i avisen omtales det således:

"To Skuldelev-skibe i Peberrenden, undersøgelserne afsluttet for i år.

De fortsatte undersøgelser af skibet, der er sænket i Peberrenden nord for Skuldelev Havn, er nu afsluttet for i sommer. Men det kan fastslås, at de har været så værdifulde, at Nationalmuseet meget gerne tager fat til næste sommer, forudsat at sølvsmed Kay Bojesen fortsat har lyst til at finansiere fremdragelsen af skibsdelenene. --- Man har af de dele, der er bjerget, kunnet fastslå, at sænkningen har fundet sted før Valdemarernes tid, således at myten om, at det skulle være Dronning Margrethes skibe, er aflivet. --- Undersøgelsen bestyrker den antagelse, at man her står over for det ældste skibsvrag i Nordeuropa".

Senere viste det sig, at der var tale om vikingskibe, formentlig sænket i 1130-erne under de interne stridigheder om kongemagten i Danmark. Det viste sig også, at der var tale ikke om et eller to, men om hele 5 vikingskibe, der efter konkurrence mellem vikingebyen Frederikssund og domkirkebyen Roskilde endte med at blive udstillet i et nybygget, stort museum ved Roskilde havn. Til Frederikssund-borgernes ærgrelse.

Nede i Normandsmosen i Skibby holdt de gule spejdere til. De dyrkede naturen, holdt lejrbål og lærte at klare sig selv. Som spejdere nu gør. Men jeg måtte ikke blive gul spejder, for de holdt deres spejderfester på kroen og sluttede med dans. Det skulle være grønne spejdere, sagde mine forældre, og der var ikke grønne spejdere i Skibby. Men det kunne der jo komme, sagde vi så, og i 1959 købte to-tre familier en træbarak fra den militære Arresødalvej ved Frederiksværk. Den blev skilt ad og på min fars gummivogn transporteret til Lineborg mellem Skibby og Skuldelev, hvor den blev bygget op igen på en grund ved højen på Brandbjerggård, min onkels og mosters gård.

I Frederiksborg Amts Avis stod der den 29. november 1959 følgende under overskriften:

Festlig indvielse af spejderhytte. "På Brandbjerggårdens jorder har gårdejer Poul Bahn Larsen tidligere foræret de grønne pigespejdere i Skuldelev og Skibby en dejlig grund til opførelse af en

spejderhytte., Hytten, der nu er bygget, ligger skjult bag en lille høj ikke langt fra landevejen mellem Skuldelev og Skibby. Dermed er fire års ønskedrøm nu gået i opfyldelse. Det har, siden fru Ellen Thomasen for fire år siden startede troppen, været hendes mål. At spejderne kunne få deres eget sted. Gennem målbevidst arbejde har man år for år sparet sammen, og endelig er man nået så vidt, at hytten står færdig. Foruden fru Thomasen har hendes mand, parcellist Thomas Thomasen, gårdejer Jens Kr. Eriksen, Skjoldmosegård ved Skibby, samt gårdejer Bahn Larsen gjort en stor indsats, for at dette kunne ske.

Hytten blev i går indviet af divisionschef fru Helle Skov, Frederiksværk, der talte om troppens motto: "Fremad og opad". Efter at de indbudte gæster var blevet bænket omkring kaffebordene, kom spejderne ind og tog deres nye hus i besiddelse, idet de hængte forskellige spejderarbejder op på væggene.

Der blev talt af tropsrådets formand, sognefoged Jakob Pedersen, Hestholm, og pastor Lomholt, der sluttede med at overrække spejderne et billede af pigespejdernes protektrice, Dronning Ingrid.

Tropsføreren for de grønne spejdere i Frederikssund, Fru Nielsen, overrakte som en hilsen fra Frederikssund-troppen en vimpel til flagstangen, og divisionschefen Fru Helle Skov, bragte divisionens hilsen og overrakte troppen et smukt bronze-krucifiks.

Gårdejer Bahn Larsen talte om værdien af et godt naboskab og overrakte spejderne en meget smuk klokkestabel, bestående af bjælde-klokker fra Norge. Troppens kasserer, gårdejer Jens Kr. Eriksen fra Skibby, rettede en tak til alle, der havde rakt en hjælpende hånd, og derefter sluttede gårdejer Jakob Pedersen den festlige eftermiddag".

Efter at denne grønne pigespejdertrop var oprettet med Ellen Thomasen, Lineborg, som leder, og Hytten var indviet, startede vi så en grøn drengespejdertrop, hvor min bror Finn, og jeg blev patruljeledere, og 12-14 andre drenge var med. Vi tog om sommeren på lejr tur: I 1961 en cykeltur rundt om Isefjorden via Kulhuse, Sølager, Rørvig og Vejrhøj, hvor vi slog telt op. I 1962: En uges lejr ved Vrads Sande i Midtjylland sammen med Melby trop fra Halsnæs, så vi var 35 spejdere i alt. I 1963 ved Tarm i Vestjylland hos vores tidligere tropfører og fodermester på Brandbjerg, Frederik Trøllund, som havde købt gård der. I 1964 ved Stevns Klint, hvor vi havde Bob, min kammerat fra Oregon, med. Og i 1965 deltog vi i den store korpslejr med 10.000 spejdere ved Slagelse, Trelleborglejren med vikingeideer. Her byggede vi vores telt op i højden og sov i hjemmelavede sækkehængeskøjer i 2 meters højde. Og Skuldelev trop fik divisionens lejrpræmie for den ide.

8 Spejderhytten på grunden ved Brandbjerggård, hvor der engang havde ligget et hus, der var brændt. På billedet ses forfatterens storesøster, Lisbeth, der var med fra starten i 1950'erne.

”Hytten”, som vi kaldte Arresødal-træhuset ved Højen på Brandbjerggård, fik skorsten og brændeovn, og el blev der også indlagt. Senere byggede vi patruljehytter, holdt ugentlige møder og deltog i landslejre og korpselejre – foruden drengenes Trelleborglejre ved Slagelse i 1965, var jeg med på pigernes landslejr, Boruplejren, i 1967 på Svenstrup gods. Jeg var med i landslejrpolitiet, der havde til opgave at patruljere om natten og slukke eventuelle bål, der ikke var gået helt ud. Vi skulle også holde drengene ude af lejren og pigerne inde. Og begge dele krævede sin mand!

Omkring 200 piger og drenge fra Skibby, Skuldelev, Selsø, Sønderby og Østby fik i Hytten ved Brandbjerg deres spejderinteresse omsat til virkelighed fra 1958 og omkring 40 år frem. For mig var det et højdepunkt, da min patrulje, Stenbukkene, i 1964 vandt Frederikssundegnens økseløb, arrangeret af Sankt Georgsgilderne i Frederikssund. Det var første gang, en patrulje uden for Frederikssund vandt øksen for et år, og stolte var vi! I 1967 vandt min gamle patrulje fra Skuldelev Trop igen økseløbet - da var jeg ikke længere patruljeleder.

Ellen og Thomas Thomasen fortsatte med at have ansvaret for det grønne spejderarbejde i Skuldelev indtil 1973. Og der indledtes et spejderforsøg, idet piger og drenge samarbejdede og brugte M-spejdernes arbejdsstof med spejderprøver og duelighedstegn - mange år inden, det på

landsplan blev besluttet, at piger og drenge kunne være medlemmer af det samme korps. Det blev i "KFUM-spejderne i Danmark," som derfor voksede sig stort, mens K-spejderne de fleste steder fortsatte som rent pigekorps og derfor fik færre medlemmer.

En aften på vej til spejdermøde i Hytten, så Lars og jeg, mens vi cyklede ved Strøhøjgaard, et stort lysskær i retning af Selsø Gods. Næste dag fik vi bekræftet, at det var en silo på Selsø Hovedgårds lade, der var brudt i brand. På Skibbyegnen hed det sig, at Selsø skulle brænde 12 gange, og at den 13. gang skulle hovedbygningen, Slottet, også nedbrænde. Den gamle overtro om 13 som et uheldigt tal spillede nok ind i folketroen. Vi huskede selv de 4 gange, der havde været ildløs på

9 Herregården Selsø, som vi kaldte Selsø Slot

Selsø – bl.a. den 15. august 1950 og 6. februar 1951, hvor Frederiksborg Amts Avis berettede, at det var en lampe, der havde forårsaget branden. Det stod også i Avisen, at Selsø's lade var brændt i januar 1943 under et forrygende snevejr, mens det i 1950 var i stegende sol. Men ellers havde vi ikke tal på antallet af brande, så der var frit spil for folketroen om det gamle slot, der havde stået ubeboet siden 1829, og hvor den grå dame sagdes at gå igen, efter at hun havde myrdet sin mand og kastet ham i voldgraven. Vi vidste alle, hvor det var sket, for netop det vindue var bagefter blevet muret til, og det tilmurede vindue kunne vi alle udpege.

I forbindelse med spejderarbejdet lærte jeg også Junglebogen at kende. Det er Kiplings mageløse fortælling om ulvedrengen Mowgli, der tidligt mistede sine forældre og blev opdraget af ulvene i junglen omkring Waingunga-floden i Indien. Jeg lærte historierne udenad og brugte dem senere

som startfortælling, da jeg som skoleleder indførte min egen "fortælletime" for eleverne i 2. klasserne på min skole.

Men der var jo også foreningsarbejde uden uniform i Horns Herred. KFUM og K havde ugentlige møder, hvor unge fra egnen mødtes hver torsdag. I Roskilde ejede KFUM og KFUK to bygninger, hvor de unge i Roskilde kunne mødes, og hvor der var ansat 2 ungdomssekretærer, i min tid Inga Andersen og Jørgen Bruhn, senere præst i Johannes Døberkirken i Valby. En lørdag om måneden kørte mine to ældre søskende og jeg til "Lørdagsfest" på KFUK i vores fars Volvo. Det var fest med underholdning – en aften kom hypnotisør Ali Hamann, som fik os til at gøre de mest vanvittige ting under hypnose. Den aften huskede vi i årevis.

KFUM og KFUK arrangerede også sommerlejr, der holdtes på Roskildekredsens lejr, Hyrdehuset, ved Sæbysiden af Roskilde Fjord. Og der var sommerudflugter per bus. Et år kørte vi til Sverige, og jeg talte, at der fra Skibby deltog hele 40 unge mennesker i den tur. Det var mange fra vores lille by. Turen var for unge fra Roskildekredsen, altså foruden Roskilde by Borup, Viby, Dåstrup, Osted, Store Valby osv. - så flere busser blev fyldt. Det var første gang, jeg kom til Sverige. Dengang var der venstrekørsel i Sverige, det var noget fremmedartet, som det var sjovt for mig at studere inde fra bussæderne. Senere organiserede Olof Palme omlægningen til højrekørsel.

Rundt på de små veje i Horns Herred - også på markvejene - fik Roskildekredsens KFUM & K et efterår politimesterens tilladelse til at holde motororienteringsløb. Min bror Finn og jeg stod for tilrettelæggelsen, og andre fra Skibby satte poster op og kontrollerede, at færdselsreglerne blev overholdt. Nogenlunde da! Den aften ræsedede unge mennesker fra Roskildeområdet rundt i deres egne eller andres biler og gjorde vejene usikre. Men vi havde jo politimesterens tilladelse! Og alle deltagerne syntes, det var en herlig fornøjelse. Selv havde jeg – uden kørekort – øvet mig på min storebrors scooter og var skredet i et sving på en grusvej. Det førte til lægebesøg og ironiske bemærkninger, men jeg slap med et sår af en pynteliste i låret og en stivkrampevaccination. Og lægen havde vist ikke pligt til at melde det til politiet - som i Skibby var landbetjent Stidsen, hvis søn også var grøn spejder.

I flere år organiserede vi i KFUM & K smykkesløjde en månedlig torsdag i vinterhalvåret. I den store stue på Skjoldmosegård blev der opstillet et langt arbejdsbord med værktøj, skruestik og modeltegninger. Så lavede de unge mennesker smykker, papirknive og den slags af ben, ibenholt og teak. Det blev pyntet eller samlet med tin- og kobberindlæg og blev ret præsentabelt, så nogle af os kunne bruge resultatet til daglig eller til julegaver.

Der udvikledes efterhånden bestemte årlige traditioner: i august holdt vi i KFUM & K høstfest med sanglege i haven på Skjoldmosegård. Græsset var nyslået på begge ledder – det havde jeg gjort - og træerne var flot illumineret med farvede lygter. 25 – 30 unge mennesker legede i den illuminerede have den ene aften om året, inden de sluttede af med at spise rødgrød med fløde. I juledagene blev der hvert år arrangeret stort juletræ tre dage oppe i Kana: først for søndagsskolebørnene, så for de unge i KFUM & K, og til sidst for de gamle. Der var oplæsning af historier, børnelege og selskabslege og godteposer. De voksne fik kaffe med kringle og othelloagkage. Disse juletræsfester i Kana samlede vel omkring 100 mennesker tilsammen mellem jul og nytår år efter år.

Ellers holdtes der i Kana, missionshuset, som var opført i 1934, tegnet af arkitekt V. Valentin, hver uge et møde for interesserede. Her kom ofte en missionær fra missionsmarken i Afrika eller Asien og fortalte om sit arbejde. Det var vel ikke starten på "globaliseringen", men besøgene var med til at åbne tilhørernes øjne for den store verden. Det kunne også være "samtalemøder", hvor de lokale sang og derefter diskuterede en tekst fra bibelen. Til disse møder kom der 15 – 25 mennesker fast fra de familier, der følte sig knyttet til arbejdet i missionshuset på Højdevej. I huset var der en lejlighed til den, der passede det praktiske arbejde med at holde huset, lave kaffe osv. I 1950-erne var det Klara Olsen, der boede der til en rimelig lav husleje til gengæld for arbejdet med at passe huset. Det hændte en sjælden gang imellem, at jeg spillede til nogle af sangene på det lille stueorgel, et Harmonium med de mange udtræksknapper i missionshusets store sal. Det var, da jeg havde fået lært nok hos spillelærerinde Inge Michélsen, der kom fra Østerbro til Skibby en dag eller to om ugen og underviste ca. 30 børn og unge – og enkelte voksne - i en privat stue hos den tidligere frue på Pilehavegaard, enkefru Larsen i nr. 3 på Saltsøvej. I nogle år gik jeg, min lillebror Kurt og min lillesøster Solvej til klaverundervisning der. Og ved sæsonens afslutning var vi til fælles elevkoncert på Skibby Kro. På billedet ses Inge Michélsen til venstre, og blandt hendes klaverelever er Doktor Boeskovs to børn, Benedikte og Eskild, skoleinspektør Frode Ovesens to døtre, lærer Steens datter, Ebba og købmand Jacobsens datter, Bodil, som jeg begge gik i klasse med i hhv. Roskilde og Skibby. Også cykelsmed Poul Petersens datter, Inger fra Stationsvej og os tre fra Skjoldmosen er med blandt de 30 klaverelever.

Inge Michélsen var en myndig dame, og kunne virke lidt overvældende på børnene fra Skibby. Det skete, at de kneb en tåre, når hun i sin iver kritiserede og rettede os i musikken. Engang, da det skete for mig, bemærkede hun det og ændrede straks tonen fra kritik til omsorg. Hun skulle jo nødig miste sine elever.

Men trods hendes ihærdige og årelange indsats for at udbrede kendskabet til- og glæden over den klassiske musik blandt Skibbys ungdom, så var det jo populær-musikken, vi efter skoletid optog på vores spolebåndoptagere. Danmarks Radio sendte et musikprogram, der hed "Efter skoletid", som vi optog fra. Og med popmusikkens fortalere, Jørgen de Mylius, "den danske ungdoms musikguru" i de år - og fortsættende i 1960erne – så kom den klassiske musik i anden række. Men stadig er jeg da glad for at have et klaver i min stue, selv om jeg nogle år senere svigtede klaveret og tog organisteksamen på kirkeorgel med pedaler.

I 1958 fyldte to retssager fra Skibby en del på lokalsiderne i Frederiksborg Amts Avis. Den ene drejede sig om bedrageri oppe på optagelsehjemmet Skibbyhøj. Her havde forstander Andersen suppleret sin løn ved hjælp af omfaktureringer, så han og hans familie havde fået deres private udgifter betalt af institutionen. Deres udgifter til luksusvarer som f.eks. alkohol blev af købmanden bogført som almindelige kolonialvarer. Der blev talt meget om det i byen, fordi den tiltalte var en af de lokale spidser, og sagen blev behandlet i en domsmandsret i Frederikssund. I maj 1958 faldt

10 Her står spillelærerinde Inge Michélsen og hendes 30 elever fra Skibby. Hun kom to dage om ugen og bragte hermed lidt klassisk musikkultur fra hovedstaden ud til landsbyen Skibby

dommen: Forstander Andersen fik fængsel i 8 måneder, og hans hustru en betinget straf på 3 måneder. Men den største straf var måske, at forstanderen blev afskediget straks og uden pension. Han skulle altså klare sig med folkepensionen i sit otium. Sagen blev anket, og i november 1958 blev straffen nedsat fra 8 til 4 måneders fængsel, og hustruens nedsat fra 3 til 2 måneders betinget fængsel.

Den anden sag var en tiltale mod byens tidligere kommunesekretær Jensen. Det var en sag om seksuelle overgreb mod to drenge, og den endte i juni 1958 med 8 måneders fængselsstraf til Jensen, der også var blevet pengeafpresset af drengene. Sagen blev ikke glemt i lokalsamfundet, og da Skibby nogle år senere blev sammenlagt med Skuldelev-Selsø og Ferslev-Vellerup til den nye Skibby Kommune, blev der bygget nyt rådhus på Saltsøvej i den vestlige udkant af byen. Det var

stort og flot, syntes man og den nye administrationschef blev nu kaldt kommunaldirektør. Folkeviddet var ikke længe om at konstatere, at "Den nye kommunaldirektør skal bruge 8 piger for at klare administrationen. Den gamle kæmner kunne da klare sig med to drenge!"

I 1958 lå klassernes oprykning til næste klasse endnu den 1. april. Eksamen lå i marts, og avisen omtalte afslutningen af det gamle skoleår med to udmærkelser til elever – der dog mærkeligt nok ikke nævntes ved navn. Udmærkelsen var åbenbart hæder nok, de to dygtige elever skulle ikke oven i købet belønnes ved at blive fremhævet i avisen!

Omtalen lyder således:

"Skoleafslutning med to udmærkelser

I Skibby Skoles gymnastiksal har der været afslutningsfest for de elever, der går ud af 7. klasse, mellem- og realklassen. Lærere, skolekommission, skoleforbundsbestyrelse, eleverne fra de tre afgangsklasser, mange forældre og interesserede i øvrigt, i alt ca. 200 fyldte godt op i den store sal.

Festligheden indledtes med, at eleverne, under musikledsagelse af bankbestyrer Hermansen, førte skolens fane ind, hvorefter man sang "Et jævnt og muntert, virksomt liv," og et pigekor under ledelse af lærer Steen sang.

Så fulgte udleveringen af eksamensbeviser til 18 realister og de 20 elever, der havde fået mellemskoleeksamen. To elever fik som de første i Skibby Skole udmærkelse i helholdsvis mellem- og realskoleklassen. To elever fra 7. klasse, en fra mellemskoleklassen og to fra realklassen tildelt flidspræmier. --- Til slut sang man "Altid frejdig, når du går," medens fanen førtes ud". (Fra Skibby-siden i Frederiksborg Amts Avis den 2. april 1958).

Min storebror, Erik, var i denne første realklasse i Skibby Skole, og i avisen blev alle 18 realister nævnt ved navn, idet det blev understreget, at alle bestod eksamen:

"De nye realister er: Inger Hjort Andersen, Torben Bille-Hansen, Karen Boeskov, Margit Kristiansen, Erik Eriksen, Preben Hansen, Margit Jensen, Nancy Jensen, Randi Lilian Jensen, Yrsa Mikkelsen, Jørgen Møller, Knud Nielsen, Bent Pedersen, Birgit Pedersen, Marie-Louise Poulsen, Randi Steen, Birgit Sørensen og Inge Sørensen".

Nu var der realskole i Skibby, og det var jo på sin vis historisk – i et samarbejde med Ferslev-Vellerup kommune.

Forhenværende skoleinspektør Jens Noer fyldte den 10. juni 1958 70 år. Han var i april fratrådt som kirkesanger efter 36 år og afløst af den unge lærer, Bent Nielsen, ham, som vi i skolen kaldte "Fars Hammer", fordi han i spøg truede eleverne med, at de kunne få med fars hammer, hvis de ikke opførte sig ordentligt. (Han blev for øvrigt senere ansat i Undervisningsministeriet, så hans pædagogiske fremgangsmåde blev på en måde blåstemplet!)

Der var en fyldig levnedbeskrivelse af Jens Noer i avisen på hans 70-års fødselsdag. Her et uddrag:

"Skoleinspektør Noer er fiskersøn fra Ejby ved Roskilde. Han ville hellere læse end fiske, og så kom han på Jonstrup Seminarium, hvorfra han i 1909 gik ud med en fin eksamen. Efter at han en tid havde været hjælpepræst i Sneslev ved Fuglebjerg, blev han anden-lærer i Karise. Her var han i 3 år, udså sig byens kønneste pige med den bedste sang-stemme og giftede sig med hende. --- Han kom så til Skibby som førstelærer i 1922. Her var han med i skolens udvikling fra landsby- til købstadskole og blev skoleinspektør. Han tog sin afsked i 1955. --- Han startede Skibby Sangkor, og han var en årrække leder af lærernes sangkor i Frederikssund og Omegns Lærerforening. En dygtig leder og en streng leder. Jeg husker, hvordan hans strenge blik kunne få mig til at dirre, når jeg skulle tage kammertonen og bare kom så meget som en millimeter ved siden af".

Beskrivelsen af lærer Noers liv er udformet af "Onkel Hvid".

I november, godt en måned inden Luciafesten, arrangerede skoleinspektør Emanuel Andersen, en stor skolefest torsdag aften den 6. november. Det var i anledning af det nye skolesamarbejde om realskolen mellem de to kommuner, Skibby og Ferslev-Vellerup. Frederiksborg Amts Avis fortæller, at der var 400 mennesker til skolefesten. Det var de 6 ældste klasser med forældre og lærere, skoleudvalg og skolekommission samt de to kommuners sogneråd og desuden særligt indbudte gæster. 3. mellem opførte Astrid Lindgrens stykke: "En kæreste søges" instrueret af den unge lærer, Verner Brøndum. Festen var igen et initiativ af Emanuel Andersen, og avisens udsendte medarbejder roser aftenens forløb i sin lørdagsudgave i høje toner.

Skibby sogn, som i 1950-erne var det samme som Skibby kommune, havde 7/11 1950: 1257 indbyggere, fordelt på 340 husstande. Heraf levede 423 af landbrug, 314 af industri og håndværk, 94 af handel og omsætning, 83 af transporterhverv (3 rutebilstationer og flere vognmænd) og 66 af administration (det lille kommunekontor lå dengang i den tidligere skole over for byens flagstang og genforeningsstenen). I selve den bymæssige bebyggelse, Skibby, boede 853 indbyggere, fordelt på 241 husstande. Mit fødehjem, Skjoldmosegården, var en af de 99 husstande udenfor selve byen i Skibby kommune - en halv kilometer mod vest, hvor senere omfartsvejen uden om Skibby i 1960-erne blev gennemført lige op ad vores have.

Befolkningstallet i sognet var i 1801: 518 personer (Tallene er fra Trap Danmark 1954)

1850: 741	----	(stigning på 43 % på 50 år)
1901: 777	----	(stigning på 5 % på 51 år)
1930: 1085	----	(stigning på 40 % på 29 år)
1950: 1257	----	(stigning på 16 % på 20 år)

----- o -----

Efterskrift: I forbindelse med skrivningen af disse erindringer fra min barndom i 1950-erne har jeg gennemgået Frederiksborg Amts Avis fra årene 1950 – 1959. De opbevares i store bøger i Frederiksborg Amts Avis` hus, Slotsgade 1, i Hillerød. Jeg har læst mig igennem lokalsiderne om

Skibby og anvendt nogle af notitserne derfra. Inspirationen til overhovedet at gå i gang med at skrive om 1950-erne fik jeg, da jeg opdagede, at Ove Thamdrup har skrevet om livet i Skibby i disse år, hvor han var en dygtig dyrlæge her. På en måde levede vi jo i to parallelle verdener: han oppe i byen Skibby med tæt kontakt til bylivet, handelsstandsforeningen osv. - og jeg på en gård uden for byen med overvejende kontakt til andre uden for landsbyen. Da vi også færdedes i forskellige kredse, fik jeg lyst til at skrive om mine oplevelser som barn og ung til supplement af Ove Thamdrups udmærkede fortælling om livet i byen.

Frederiksberg, juni 2022

Herluf Eriksen